

Rozdział II

KONTEKST DOKTRYNALNY TREŚCI OBJAWIEŃ Z MEDZIUGORJA

Bogactwo treści przesłania z Medziugorja sprawia, że jego syntezy można dokonywać na wielorakie sposoby. Teologowie stosowali tutaj przy interpretacjach i ocenie różnorodne metody. Natomiast widzący przekazują to, co im Matka Boża mówiła, w sposób swoisty dla każdego z nich. Trzeba mocno podkreślić, iż już samo sprecyzowanie treści przesłań z pierwszych lat objawień sprawia problemy. Trudno bowiem ustalić dosłowne brzmienie niektórych orędzi Gospy. Trudność ta wynika stąd, że zaginęły niektóre teksty oryginalne, zapisane w języku chorwackim bezpośrednio po objawieniu, pochodzące więc z najbardziej wiarygodnych źródeł. Zostały one skonfiskowane przez władze komunistyczne. Dlatego badacz zmuszony jest do korzystania z zapisów późniejszych, które zostały opublikowane przez różnych autorów także w innych językach. Aby móc wyciągnąć właściwe wnioski, konieczne staje się ustalenie hierachii źródeł przekazów Gospy. Niniejszy rozdział jest poświęcony właśnie tej problematyce, jak również próbie dokonania własnej, autorskiej syntezy orędzia z Medziugorja.

1. Syntetyczne ujęcie przekazu z Medziugorja

Jednym z teologów zajmujących się problematyką Medziugorja był o. dr Ljudevit Rupčić. Napisał on :

„Według jednolitego świadectwa wizjonerów Matka Boża w czasie objawień dawała im konkretne przesłania, aby je przekazywali ludziom. Chociaż było ich [przesłań – przyp. M.A.] więcej, można je jednak sprowadzić do pięciu podstawowych, ponieważ pozostałe nawiązują do nich”¹.

Autor ten grupuje treści orędzi z Medziugorja w pięć bloków tematycznych. Należą do nich przede wszystkim kwestie:

- 1) pokoju;
- 2) wiary;
- 3) nawrócenia;
- 4) modlitwy;
- 5) postu.

¹ Strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.* z 17.03.2008.

O. Rupčić dokonuje syntezy treści medziugorskich orędzi także innymi słowami:

„Oprócz pięciu, można rzec, głównych przesłań, które Matka Boża zaraz na początku przekazała całemu światu, zaczęła od 1 marca 1984 r. w każdy czwartek, szczególnie poprzez Mariję Pavlović, dawać jeszcze specjalne przesłania dla medziugorskiej parafii i pielgrzymów, którzy przybywają do Medziugorja (...) Matka Boża dobrze zna charakter i słabości parafian i pielgrzymów, z którymi pragnie współpracować w zbawieniu świata, i świadoma jest, że potrzeba im nadprzyrodzonej siły. Dlatego ukierunkowuje ich i prowadzi do źródeł tej siły. Jest to przede wszystkim modlitwa. Prawie w każdej swojej wypowiedzi gorąco ją poleca. [Maryja – przyp. M.A.] szczególnie podkreśla Mszę świętą (...), nieustanną adorację Najświętszego Sakramentu. Od 25 stycznia 1987r. Madonna przekazuje orędzia każdego 25-tego dnia miesiąca za pośrednictwem wizjonerki Mariji Pavlović. Tak dzieje się i dzisiaj”².

Nie jest to jedyna próba dokonania syntezy tego, o czym mówiła w swoich przesłaniach Matka Boża z Medziugorja.

R. Laurentin, poszukując rdzenia orędzia, uważa, że kluczowe słowa zostały dane już w pierwszym tygodniu objawień. Te słowa-klucze są ze sobą organicznie powiązane.

„- Bóg: początek i koniec wszystkiego, źródło.

- Wiara – pozwala nawiązać z Nim kontakt.

- Nawrócenie – odwraca nas od egoizmu, by zwrócić całkowicie ku Niemu.

- Modlitwa jest stałym dialogiem wynikającym z nawrócenia;

- Post dyscyplinuje ciało i uwalnia ducha dla modlitwy.

- Odnaleziony Bóg prowadzi w ten sposób do pojednania i pokoju, czystego i wiecznego, będącego celem orędzia. Ten pokój jest zwycięstwem miłości”³.

Ojciec Guy Verhaegen dokonał syntezy przekazu z Medziugorja, przedstawiając ją schematycznie w postaci „świętyni”. Według niego, istotnymi elementami medziugorskiego przesłania są:

1. Plan Boży (wezwanie w tym planie do współpracy; pierwszy cel planu: pokój i pojednanie).

2. Nasza odpowiedź: wiara, miłość, świętość.

One to właśnie, dla G. Verhaegena, stanowią „fundamenty świątyni”.

Omawiając owe „fundamenty”, autor zwrócił uwagę na „ataki szatana” i „broń polecana przez Maryję” w walce z nim.

Badacz wyróżnił następnie „pięć kolumn” tak opisywanej świątyni. Są nimi:

- pierwsza kolumna: modlitwa,

- druga kolumna: lektura Biblii i modlitwa jej słowami,

- trzecia kolumna: posty i ofiary,

² Tamże.

³ R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?*, 243.

- czwarta kolumna: nawrócenie, pokuta, sakrament Pojednania,
 - piąta kolumna: Eucharystia.
- „Kopułę” świątyni mają stanowić drogi duchowego wzrostu. Jest to zatem:
- zdanie się na Boga i Maryję,
 - dawanie świadectwa,
 - przyjęcie Ducha Świętego,
 - radość duchowa, znak obecności Boga⁴.

W nawiązaniu do Pierwszej Księgi Samuela (1 Sm 17), w interpretacjach orędzia mówi się o tzw. „pięciu kamieniach z Medziugorja”, które mają służyć do walki z „Goliatem” (szatanem). Należą do nich: modlitwa sercem (szczególnie różaniec), nawrócenie (spowiedź), uczestnictwo we Mszy św., post, czytanie i rozważanie Pisma Świętego⁵.

Sami widzący również próbują dokonywać pewnej syntezy treści przesłań Maryi. Ivan Dragičević stwierdził, że najważniejszymi orędziami ukazującej mu się Matki Bożej, są: pokój, nawrócenie, modlitwa serca, pokora, post, mocna wiara, miłość, przebaczenie, orędzie nadziei⁶. Vicka Ivanković-Mijatović uważa natomiast, że orędzia Gospody sumują się w wezwanie do modlitwy, pokuty, nawrócenia, pokoju; najważniejsze natomiast jest to, aby żyć nimi sercem⁷. Z kolei Ivanka Ivanković-Elez twierdzi, że na najistotniejszy przekaz Gospody, aż do chwili obecnej, składają się wezwania do: pokoju, nawrócenia, postu, pokuty⁸. Ivanka uściśliła, iż początkowo Matka Boża wezwała wszystkich, aby odmawiali 7 *Ojcze nasz*⁹, potem poprosiła o odmawianie trzech części różańca świętego. Według Ivanki, Maryja pragnie, abyśmy odmówili przynajmniej jedno *Ojcze nasz*, ale sercem¹⁰.

Już na podstawie przytoczonych tutaj wypowiedzi różnych osób, sformułować można wniosek, że brak jest jednolitej syntezy treści orędzia z Medziugorja. Może to być spowodowane przez rozmaite przyczyny:

- obfitość treści orędzia przekazywanego przez Matkę Bożą;
- dokonywanie syntezy medziugorskiego przekazu przez różne osoby. Stąd np. teologowie zwracali szczególnie uwagę na pewne aspekty, oceniając je odmiennie aniżeli wizjonerzy. Z kolei inne osoby, zainteresowane objawieniami Matki Bożej, akcentowały ich problematykę po swojemu. W dodatku, każda z wymienionych tu przykła-

⁴ G. Verhaegen, *Synteza orędzia z Medziugorja*, strona internetowa: www.voxdomini.com.pl (18 grudnia 2006); *Przesłanie z Medziugorja. Synteza* (przekład i oprac. na podstawie pism G. Verhaegen, E. Bromboszcz), 29-66.

⁵ Por. M. Głowacki, *Pięć kamieni z Medjugorie*, 39.

⁶ Spotkanie z Ivanem w czerwcu 2005 r., prywatne nagranie DVD.

⁷ Wywiad z Vicką, *Medziugorje u progu trzeciego tysiąclecia*, kasetka video.

⁸ Ž. Ilić i współpracownicy, *Dwadzieścia lat z Matką Bożą w Medziugorju*, 122.

⁹ Zapewne chodzi o odmawianie *Credo*, 7 *Ojcze nasz*, 7 *Zdrowaś Mario*, 7 *Chwała Ojciec* – modlitwy, nazwanej potem *Koronką Pokoju*.

¹⁰ Ž. Ilić i współpracownicy, *Dwadzieścia lat z Matką Bożą w Medziugorju*, 122.

dowo grup stawiała sobie w interpretacji orędzi rozmaite cele. Stąd odczytywanie przekazu zmieniało się, stosownie do tego, czy była to naukowa analiza, osobiste świadectwo, popularyzacja objawień czy też ich negacja;

- specyficzna dla każdej osoby umiejętność odczytywania przekazywanych przez kogoś treści; zależy ona od wielu czynników (zdolności intelektualnych; poziomu życia duchowego, dostępu do określonych faktów). Każdy zatem, kto wsłuchuje się w treść medziugorskiego przesłania Matki Bożej, odczytuje je tak, aby je dostosować do własnych potrzeb, do osobistego życia wiary. Stąd na proces syntetycznego formułowania treści przekazu Gospy dodatkowo wpływać będzie własny, indywidualny sposób prowadzenia życia wewnętrznego i pojmowania spraw duchowych.

2. Problemy związane z interpretacją orędzia z Medziugorja

2.1. Ustalenie źródeł oraz klasyfikacja przekazu

Stawiając sobie za cel klasyfikację medziugorskiego przesłania, należy najpierw ustalić źródła. Podstawowym źródłem potrzebnej tu analizy teologicznej są orędzia w języku chorwackim, wydane przez *Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje* (także ich publikacje zamieszczone na stronie internetowej prowadzonej przez Centrum. Strona ta publikuje również wiarygodne przekłady orędzi na języki obce).

Aby wprowadzić istotną klasyfikację przesłań z Medziugorja, orędzia, zamieszczone na stronie internetowej *Centrum Informacyjnego „Mir” Međugorje*, można podzielić na:

1) Orędzia Gospy przekazywane od 24.06. 1981 r. do końca lutego 1984 r.

Te orędzia Matka Boża kierowała do widzących, oni zaś przekazywali je innym ludziom.

2) Orędzia przekazywane przez Matkę Bożą od 1.03.1984 r. do 8.01.1987 r. (orędzia czwartkowe).

Te orędzia przeznaczone są dla parafii, a z niej dalej – na cały świat.

3) Orędzia podawane przez Matkę Bożą od 25.01.1987 r. (orędzia comiesięczne z 25. dnia każdego miesiąca) Mariji Pavlović, a przez nią – całemu światu.

Ponadto, na stronie internetowej *Centrum Informacyjnego „Mir” Međugorje*, znajdziemy coroczne orędzia przekazywane, kolejno: Mirjanie – 18 marca (od 1995 r.), Ivance – 25 czerwca (od 1995 r.) oraz Jakowowi – 25 grudnia (od 1999 r.).

Natomiast *Centrum Informacyjne „Mir”*¹¹ nie podaje szczegółowego zapisu orędzi przekazywanych przez Matkę Bożą od 24 czerwca 1981 r. do końca lutego 1984 r., z powodu wielorakich przeszkód w ustaleniu dokładnego ich brzmienia. Jednak orędzia z tych lat są – ich zapis jest może tylko mniej wiarygodny. W niniejszej pracy, tam,

¹¹ *Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje* powstało w Medziugorju dopiero 3 listopada 1994 r., K. Šego, *Szeptanie Madonny*, 62.

gdzie autor odwoływał się do tekstów gorzej udokumentowanych, korzystał on z następujących źródeł:

- z wersji francuskojęzycznej *Message et pédagogie de Marie à Medjugorje*, R. Laurentina i R. Lejeune'a (oraz tłumaczenia tej pracy na język angielski *Messages and Teachings of Mary at Medjugorje*);
- orędzi opublikowanych w *Paroles du Ciel. Messages de Marie à Medjugorje* przez Cyrille Aubyneau (oraz polskim przekładzie tej książki *Słowa z Nieba*);
- z opracowania Svetozara Kraljevića, pisanego w języku angielskim *The Apparitions of Our Lady at Međugorje*¹²;
- z pracy *Words from Heaven. Messages of Our Lady from Medjugorje*, wydanej przez St. James Publishing (Caritas of Birmingham).

Zachowane w powyższych źródłach treści przesłań z lat 1981-1984 będą w tej pracy ze sobą porównywane. Metoda komparatystyczna pozwoli na dokonanie analizy orędzi z tych lat, a – co za tym idzie – na odkrycie ich zasadniczych sensów.

Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje podało, że w pierwszych trzech latach objawień Matka Boża przekazywała orędzia widzącym, a po przez nich – innym ludziom. *Centrum* nie cytowało jednak dokładnie słów Gospy, a tylko przekazywało ich syntezę. Jest to zrozumiałe, gdyż okoliczności zewnętrzne nie sprzyjały wówczas spisywaniu treści orędzi bezpośrednio po zakończeniu objawienia. W pierwszych miesiącach ukazywań się Matki Bożej (a nawet jeszcze do połowy roku 1983) wizjonerzy byli prześladowani przez komunistów i milicję¹³. Spotkania z Gospą nie odbywały się w normalnych, spokojnych warunkach, które umożliwiłyby dosłowne zapisywanie usłyszanych słów Maryi. Orędzia najczęściej spisywali ci, którym wizjonerzy po zakończeniu ekstazy relacjonowali treść przekazu Matki Bożej.

Ivan, zapytany przeze mnie, w jaki sposób należy odnieść się do orędzi z lat 1981-1983, stwierdził, że wiarygodne są tylko te przesłania, które są przechowywane w archiwum *Centrum Informacyjnego „Mir” Međugorje* (przy sanktuarium w Medjugorju).

Natomiast przekazy spisane później (niepotwierdzone przez *Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje*), publicznie dostępne, nie mają takiej samej wiarygodności. Źródła

¹² Autor, chorwacki franciszkanin, pełnił posługę duszpasterską w USA i dlatego wersja oryginalna książki jest wersją anglojęzyczną. Książka ta została wydana w języku polskim pod tytułem *Objawienia Matki Bożej w Medjugorje. Opis. Świadectwa* (było to jednak tłumaczenie z języka francuskiego, a nie z angielskiego).

¹³ „(...) kiedy nie udało się przerwać objawień, (...) wówczas wkroczyła milicja (...). Przystąpiła do przesłuchań ojców franciszkanów, rodziców (...) dzieciom grożono, że będą wyrzucone ze szkół, (...) rodzice – że zostaną pozbawieni pracy (...). Dzieci musiały przejść przerażające śledztwa (...) Parafianie mieli zakaz przyjmowania pielgrzymów na noclegi (...) kontrole milicji (...). Urządzili ostrą obławę (...). W 1982 postawa władz państwowych nie polepszyła się, przeciwnie, nawet pogorszyła się (...). Jednakże od połowy roku 1983 władze cywilne dały dowód większego zrozumienia i nie interweniowały już tak otwarcie (...) - M. Ljubić i A. Castella, *Medjugorje, ostatnie wezwanie do modlitwy i nawrócenia*, 19-32, Ojciec Jozo Zovko powiedział do kapłanów w czasie ich rekolekcji (2.07-7.07.2007 r.), że zapisy orędzia z pierwszych lat objawień zostały skonfiskowane przez komunistów i w ten sposób zaginęły.

tekstów przesłań zostały tu wymienione powyżej. Powołując się na nie, trzeba uwzględnić fakt, że nie wszystkie słowa czy zwroty rzeczywiście były wypowiedziane przez Matkę Bożą; starano się zapewne zachować sens orędzia Gospy, ale nie jego dosłowność. Nie można więc bezkrytycznie opierać się na tego typu materiale źródłowym. Aby udowodnić, że istotnie – do tekstów orędzi z lat 1981-1984 mogła się wkraść ich transformacja – przytoczę cytaty, które potwierdzają tę tezę w wyraźny sposób.

Orędzie z 13 maja 1982 r.

„Na temat usiłowania zabójstwa Papieża Jana Pawła II tego dnia: «Jego wrogowie chcieli go zabić, ale Ja go uchroniłam»¹⁴».

Orędzie to można interpretować, rozumiejąc, że 13 maja 1982 roku usiłowano zabić papieża. Uściślenie, podane w książce *Słowa z Nieba* przez użycie wyrażenia: „tego dnia”, powiązано bowiem ze stwierdzeniem o zamachu na Jana Pawła II. Wiemy jednak, iż zamach ten miał miejsce rok wcześniej, 13 maja 1981 r.

Prawdopodobnie w tekście zabrakło zatem jakiegoś zwrotu, np. „w rocznicę zamachu...”.

W orędziu z października 1981 r. rozbieżności widać wtedy, kiedy porównujemy teksty przesłania z dwóch źródeł:

Oto cytat z książki *Słowa z Nieba*:

„(...) o Polsce:

«Szykują się wielkie konflikty, ale na końcu zwyciężą sprawiedliwi»;

o Rosji:

«To lud, w którym Bóg będzie najbardziej uwielbiony»;

o Zachodzie:

«Zachód spowodował rozwój cywilizacji, ale bez Boga, tak, jakby byli swymi własnymi stwórcami” (...)»”.

W innym źródle, nawet pewniejszym, bo spisywanym w 1983 roku przez o. Svetozara Kraljevića (*Objawienia w Medjugorje. Opis. Świadectwa*)¹⁵, można przeczytać:

¹⁴ SzN 88. Nowe światło w tej kwestii rzucił film „Świadectwo”, nakręcony na podstawie książki pod tym samym tytułem, z rozmowami Gian Franco Svidercoschim z kard. Stanisławem Dziwiszem. Istotnie, w rocznicę zamachu z 13 maja 1981 r., w Fatimie miała miejsce próba zamachu na życie Papieża. Być może słowa Gospy odnoszą się do tego wydarzenia.

¹⁵ S. Kraljević, *Objawienia Matki Bożej w Medjugorje*, 31. Z uwagi na to, że praca ta była napisana w języku angielskim, a są pewne rozbieżności w tekście polskim, tłumaczonym z języka francuskiego, przytoczę teraz angielską wersję tego tekstu:

„In October of 1981, Fr Ivica Vego, a priest from Mostar, asked Marija to put three questions to Our Lady, as follows:

1. What will happen in and to Poland? «There will soon be great conflicts there, but in the end righteous will triumph». Later that year, conflicts arose, but it is still too early to say that righteous prevailed.

„(...) Ivika Vega, ksiądz z Mostaru, poprosił Mariję o postawienie trzech pytań Matce Bożej.

Było to w październiku 1981:

1. Co będzie z Polską?

– Wkrótce będą tam poważne konflikty, ale sprawiedliwi je przetrwają.

2. „Kwestia” Hercegowiny:

« Co będzie ze „sprawą” Hercegowiny? »

« – To się rozwiąże. Trzeba tylko wielkiej modlitwy».

3. Wschód i Zachód: Powiedziała, że naród rosyjski jest tym narodem, który Bogu będzie oddawać największą cześć. Jest to naród, przez który Bóg będzie ogromnie czczony. Matka Boża mówi, że Zachód zaszedł bardzo daleko w procesach cywilizacyjnych, tylko zachowuje się tak, jakby on sam stworzył wszystko bez Boga.

Ivika próbował dowiedzieć się czegoś więcej, zadał bardzo dokładne i szczegółowe pytanie dotyczące Zachodu. Marija zaczerwieniła się. Z całą pewnością było to już domeną tajemnicy i nie chciała więcej o tym mówić”.

W orędziach zaczerpniętych z różnych źródeł występują rozbieżności tekstowe co do treści przekazu Matki Bożej. Zachowany został sens, ale nastąpiła transformacja wyrażeń, słów, a nawet postawionych pytań. W drugim źródle jest mowa o „kwestii” Hercegowiny. Ten problem nie był poruszany w *Słowach z Nieba*.

Są jeszcze inne dowody na to, że treść przekazywanych orędzi z lat 1981-1984 jest podawana tylko w przybliżeniu. Na przykład, informacja dotycząca przypuszczalnego terminu otrzymania danego orędzia określona bywa ogólnie: lipiec 1981 r., początek sierpnia 1981 r., październik 1981 r., wiosna 1983 r.; czasem data ogranicza się tylko do roku (n.p.: 1983).

Oto cytaty:

„Okolo 12 maja 1986¹⁶ do grupy modlitewnej:

«Szczęśliwi jesteście, jeśli nie osądzacie siebie przez wasze grzechy, ale jeśli rozumiecie, że nawet w waszych grzechach są wam ofiarowane łaski»”.

Zauważamy, że nie podano tu dokładnej daty; użyto sformułowania: „około 12 maja 1986 r.”. Znaczy to, że orędzie zostało przez kogoś spisane później.

2. Will the «case of Herzegovina» be resolved satisfactorily? «The problem will be resolved. There is a need for prayer and patience»,

3. The third question pertained to antagonism between the West and the East, and Our Lady said that the people of Russia will come to glorify the Lord. The West, she said, despite its technological prowess, behaves as if it has created everything that is worthwhile and thinks it has preempted God in the process.

Marija flushed when Fr. Ivica tried to learn more about the future of the West (this, apparently, impinging upon the «secrets»), and the subject was dropped”.

S. Kraljević, *The apparitions of our Lady at Međugorje*, 116.

¹⁶ SzN 127.

A przecież, skoro osoba zapisująca treść przekazu nie znała dokładnej daty jego podania, nie cytowała dokładnie słów Matki Bożej. Domniemujemy więc, że treść orędzia może różnić się od wersji oryginalnej.

Są także takie zapisy, które odnoszą się do rozmaitych faktów, a nie dotyczą bezpośrednio samych słów wypowiedzianych przez Matkę Bożą:

30 czerwca 1981¹⁷:

„Dwóch pracowników socjalnych, zatrudnionych przez władzę, zabiera widzących do samochodu (...)”.

12 stycznia 1983¹⁸

„Przyjechała ekipa telewizji amerykańskiej i filmowała wydarzenia w Medjugorju (...)”.

Ważną kwestią w przekazie z Medjugorja jest też analiza przesłań w rozróżnieniu na to, co faktycznie powiedziała w orędziu Matka Boża, oraz na to, co jest interpretacją czy też dopowiedzeniem widzących.

W książce *Słowa z Nieba*, znajdziemy taki oto zapis przesłania z 26 grudnia 1983 roku:

„Ivan w związku z pewnym pytaniem ojca Laurentina:

«Matka Boża modli się o to. Niech ten, kto to podejmuje, czyni to w modlitwie. Tam właśnie znajdzie inspirację»¹⁹. Można domyślać się, iż całość przekazu nie została powtórzona dokładnie. Wcześniej bowiem, w tym samym orędziu czytamy przecież: „Matka Boża modli się o to”. Gospa nie powiedziałaby chyba sama o sobie: „Matka Boża modli się...” Stwierdziłaby raczej: „Modlę się...”. Tego dnia orędzie Maryi przekazywał Ivan. Czy zacytowane tu słowa są zatem interpretacjami widzącego Ivana, czy też może są to własne słowa Matki Bożej, trudno ocenić.

Dla badacza usiłującego dotrzeć do istoty przesłań Gospy nie każdy zapis treści orędzia z Medjugorja ma takie samo znaczenie. Dlatego warto uwzględnić rozmaite kryteria klasyfikacji źródeł zawierających orędzia:

Kryterium pochodzenia:

1. Orędzia bezpośrednio przekazane światu przez któregoś z widzących. Treść każdego orędzia prawdopodobnie wiernie oddaje to, co powiedziała Gospa. Zniekształcenia tej treści mogą wiązać się z rozmaitymi trudnościami, jakie napotykali wizjonerzy w przekazie orędzia Matki Bożej.

2. Orędzia, spisane po upływie pewnego czasu od momentu objawienia. Ich treść mogła ulec zniekształceniu z powodu różnicy czasu.

Kryterium języka:

1. Orędzia, których treść jest zapisana w języku chorwackim.

¹⁷ SzN 61.

¹⁸ SzN 101.

¹⁹ Tamże, 107.

2. Orędzia, które znamy jedynie z przekładów na inne języki. Każdy dodatkowy przekład może modyfikować treść orędzi.

Kryterium autoryzacji:

1. Orędzia podane przez *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje*. Są to orędzia potwierdzone przez wizjonerów.

2. Orędzia pochodzące z niepewnego źródła, gdzieś zasłyszane, ale nie zawsze wiarygodne ze względu na swoje pochodzenie.

Kryterium sposobu otrzymywania przesłania od Gospy:

1. Orędzia przekazane przez kogoś z sześciorga widzących (objawienia się Matki Bożej w Medziugorju sześciorgu wizjonerów są fenomenem podstawowym i on właśnie jest przede wszystkim poddawany ocenie Kościoła).

2. Orędzia przekazane przez innych charyzmatyków²⁰. W Medziugorju należały do nich: Jelena Vasilij oraz Marijana Vasilij (nie jest ona spokrewniona z Jeleną). Uważa się, że ten fenomen nie stanowi typowego objawienia się Matki Bożej. Dzięki darowi lokucji w czasie modlitwy (nie jest to typowa ekstaza) charyzmatycy otrzymują niespodziewanie dar głosu wewnętrznego czy wewnętrznego wizji. Jelena i Marijana mówią, że nie widzą Matki Bożej fizycznie, ale słyszą Jej głos, lub mogą widzieć Ją „wewnętrznie” (Matkę Bożą postrzegają w dwóch wymiarach). W tym charyzmatycznym zjawisku zawierały się również wizje symboliczne. Przykładowo, po południu 24 czerwca 1985 Jelena miała następujące widzenie: „Widziałam wielki klejnot, diament (...). Nagle jednak rozprysnął się na drobne kawałeczki (...)”²¹.

Jest zrozumiałe, że przesłania Matki Bożej, otrzymywane przez Jelenę czy Marijanę, powinno się interpretować inaczej niż przekazy sześciorga widzących z Medziugorja.

Kryterium jakości przekładu na języki obce:

1. Przesłania lepiej przetłumaczone na dany język.

2. Tłumaczenia orędzi słabsze pod względem filologicznym.

Aby podać przykład, jak duże znaczenie w ukazaniu właściwego sensu przekazu Matki Bożej ma jakość przekładu, przytoczę tekst orędzia z 25 października 2004 r. i jego polskie odpowiedniki

Orędzie to brzmi:

Tekst w oryginale chorwackim:

„Draga djeco ! (...). Učite se u molitvi ljubiti sve ono što je sveto”²².

Tłumaczenia polskie:

²⁰ R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?*, 79; M. Ljubić, A. Castella, *Medziugorje. Ostatnie wezwanie do modlitwy i nawrócenia*, 127n; SzN 231; O. Cesca, *Pilne przesłanie z Medjugorja*, 135- 143.

²¹ O. Cesca, *dz. cyt.*, 136.

²² PKM 183; Strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.* z 17.03.2008 r.

- „Drogie dzieci! (...). Uczcie się kochać wszystko to, co jest święte w modlitwie”²³.
 „Drogie dzieci! (...) Nauczcie się na modlitwie kochać wszystko, co jest święte”²⁴;
 (...) Uczcie się w modlitwie kochać wszystko to, co jest święte”²⁵.
 „Przez modlitwę uczcie się umiłowania wszystkiego, co święte”²⁶.

2. 2. Złożony sposób przekazywania orędzi

Przesłanie z Medziugorja nie może być ograniczone wyłącznie do ściśle słownego przekazu określonych treści. Na sens orędzia bowiem składa się także:

- wygląd objawiającej się Matki i Bożej i wszystko, co się wiąże z tą konkretną wizją²⁷;
- zachowanie Matki Bożej²⁸;
- wizje dodatkowe²⁹.

²³ Strona internetowa: www.medjugorje.hr, m. cyt.

²⁴ Strona internetowa: *Vox Domini*, www.voxdomini.com.pl, z dnia 11.09.2007 r.

²⁵ OKP 251

²⁶ OMKP 390. Problem poprawnego, zgodnego z tekstem oryginalnym tłumaczenia medziugorskich przekazów istnieje też w różnych językach, stąd rozmaite wydawnictwa publikują orędzia z Medziugorja. Przykładowo, w języku niemieckim opublikowano *Botschaften der Königin des Friedens*, wydane przez *Gebetsaktion Medjugorje* w Wiedniu oraz *Die Botschaften der Königin des Friedens*, wydane przez *Centrum Informacyjne „Mir“ Medjugorje*. Podobnie, w języku angielskim można znaleźć zbiory orędzi Matki Bożej z Medziugorja, opublikowane jako: *Messages of the Queen of Peace* (wydane przez *Centrum Informacyjne „Mir“ Medjugorje*) albo *The messages of the Queen of Peace* (wydane przez *Shalom*). Istnieją też w tym języku inne zbiory orędzi, na przykład: *Words from Heaven* (wydawane przez *Saint James Publishing by Caritas of Birmingham*) albo *Messages of the Queen of Peace*, wydane w Dublinie.

²⁷ Wygląd objawiającej się Matki Bożej omawiałem wcześniej. Należy tu jeszcze dodać, że widzący postrzegają Goszę w trzech wymiarach, jako konkretną realną osobę (R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?*, 89-90). Widzący mogą Ją dotykać, a nawet całować. „Kontaktują się z Panią poprzez wzrok, słuch, dotyk, przez wewnętrzne zjednoczenie” (R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?* 85, 165, 167). Widzą i słyszą Dziewicę oraz komunikują się z Maryją w sposób odczuwalny, a ich postawa wskazuje na obecność umiłowanej osoby (SMNOM 16n [EMSAM 17]).

„Percepcja ta jest bardziej realna niż precepcja naszego zwyczajnego świata” (SMNOM 62, [EMSAM 65]) „Komunikacja nie następuje w wyniku procesu: od poruszeń materialnych do osobistego poznania, jak nasze zwykłe ludzkie relacje. Komunikacja jest natychmiastowa. Jest ona najpierw kontaktem osobowym i ucieleśnia się w centrach wzrokowych i słuchowych mózgowi widzących, i te centra wydają polecenie harmonijnym i adekwatnym reakcjom, [wpływającym na rozmowę] przypominającą zwykłą rozmowę, jeśli nie brać pod uwagę omawianych cech szczególnych: wymowy bez głosu, rozmowy różnej i jednoczesnej kilkorga widzących z tą samą osobą (...)” (R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?*, 169)

²⁸ Zachowanie się Gospy również było tu omówione wcześniej.

²⁹ **Matka Boża pokazała widzącym niebo, czyścić, a tym, którzy się na to zgodzili, piekło** (S. Emmanuel, *Medjugorje. Wojna dzień po dniu*. 50, 51). Choć w faktach podanych przez różne źródła trzeba odnotować pewne rozbieżności, to można zarazem wyodrębnić konkretne wydarzenia m.in.: wizję nieba (mieli ją 1 listopada 1981 r. wszyscy widzący z wyjątkiem Ivana) (J. Bubalo, *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 228).

Przekaz słowny natomiast to nie tylko konkretne wskazania Gospy, ale także inne treści. Do tego przesłania należą więc:

- podane przez Matkę Bożą tajemnice³⁰;
- opowieść Matki Bożej o Jej życiu³¹;
- tytuł objawiającej się Gospy³²;

Ivan oglądał niebo przez 10 minut w Wielkim Poście 1983 (M. Ljubić, A. Castella, *Medziugorje. Ostatnie wezwanie do modlitwy i nawrócenia*, 65).

„Po czterech dniach od tego zdarzenia w czasie objawienia Pani zniknęła, a oczom widzących (Vicki, Mariji i Jakova) ukazało się piekło” (J. Bubalo, *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 228). Według książki *Słowa z Nieba* s. 76 niektórzy widzcy [w tym Marija] wizję piekła mieli 6 listopada 1981 r., podobnie podaje MPMM s. 162, pochodzenie DV2, 19 (Diaires de Vicka). Kilkanaście (piętnaście?) dni po pierwszej wizji, **Matka Boża zabrała widzających, Vickę i Jakova, w pewne miejsce i pokazała im najpierw niebo, a później czyszciec i piekło**. Trwało to około 20 minut (J. Bubalo, *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 229-234). Według K. Šego (*Szeptanie Madonny. Medziugorje. Najpiękniejsza pieśń naszych czasów*, 46), to wydarzenie miało miejsce 1 listopada 1981 r.). J. Connel podaje, że Mirjana i Ivanka nie widziały piekła, ponieważ nie chciały go widzieć (J. Connel, *Królowa Wszechświata*, 37, 46). L. Fanzaga przytacza w książce *Dlaczego wierzę Medziugorju* (s. 186) wypowiedź Ivana, który stwierdził, że on również został przeniesiony do nieba (podobnie jak Vicka i Jakov).

Do innych wizji można zaliczyć:

- **wizję cierpiącego Jezusa**, która miała miejsce 27 lipca 1981 r. (SzN 63; MPMM 148]. Także 2 listopada 1981 r. ukazuje się widzającym Jezus z ranami na ciele i w cierniowej koronie (SzN 75; MPMM 162).

- **pojawienie się plam na szacie Gospy** w momencie, gdy dotykały Ją osoby kierowane przez widzających (ktoś z obecnych powiedział: „Chodźmy wszyscy do spowiedzi, aby się oczyścić”). Miało to miejsce 2 sierpnia 1981 r. (SzN 64; MPMM 149; J. Bubalo, *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 113-115).

- ukazanie się Matki Bożej z wizerunkiem Jezusa: 13 września 1981 r. (SzN 69; MPMM 147, 148).

- **Gospa pokazała widzającym 19 października 1981 r. ojca Jozo Zovko**, który przebywał w więzieniu (SzN 72; MPMM 158).

³⁰ Z relacji wizjonerów wynika, że każdy z nich ma otrzymać 10 tajemnic (dziesiątą tajemnicę otrzymują oni na zakończenie regularnych objawień). Jak napisał R. Laurentin, „Widzący otrzymują tajemnice oddzielnie, po kolei, od pierwszej do dziesiątej, również w sposób spójny. Nie konfrontując się, mówią o tym: «Otrzymałam(ęm) siódmą, ósmą, dziewiątą czy dziesiątą tajemnicę». I gdy o tym z sobą rozmawiają, co czynią rzadko i rzadko mówią o tym innym, odnajdują się w tym opisie. Nie musieli bardzo na siebie uważać w tym względzie, nie mieli z tym żadnych problemów” (R. Laurentin, *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju?*, 168. Por. K. Knotzinger, *Antwort auf Medjugorje*, 188-192).

³¹ Matka Boża opowiadała o swoim życiu pięciorgu widzającym. Ponieważ Mirjana zakończyła swoje objawienia 25 grudnia 1982 r., prawdopodobnie Gospa nie rozmawiała z nią na ten temat. Krótko, w ciągu dwóch lub trzech widzeń, od 22 grudnia 1982 r. do 22 maja 1983 r. (Zielone Świąta), Maryja opowiadała o swoim życiu Ivanowi. Opowiadanie pozostałym wizjonerom zaczęło się 7 stycznia 1983 r. Od tego dnia, objawienia trwały dłużej, 10 min, (Gospa nie odpowiadała też na zadawane przez ludzi pytania). Koniec opowiadania przypadł: dla Ivanki - na 22 maja 1983 r., dla Jakova - u schyłku kwietnia 1983 r., dla Mariji - 17 lipca 1983 r., dla Vicki - 10 kwietnia 1985 r. (M. Ljubić, A. Castella, *Medziugorje*, 67; J. Bubalo, *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 234, 235; w książce *Vicka mówi do młodych i rodzin* [wywiad prowadzony na falach włoskiego Radia *Maryja* przez dyrektora tej rozgłośni ojca Livio Fanzagę] znajdziemy przypis wydawcy polskiego na [s. 279], że Matka Boża zakończyła opowiadanie o swoim życiu Vicce 10 lutego 1985 r.).

- inne wydarzenia i fakty, które wiążą się z przekazem Najświętszej Maryi Panny (np. wprowadzenie święta Królowej Pokoju³³; modlitwy, które się odmawia dzięki objawieniom Maryi³⁴).

2.3. Szczegółowe wskazania w interpretacji orędzia z Medziugorja

Właściwa interpretacja orędzi Matki Bożej z Medziugorja wymaga uwzględnienia:

1. Formy literackiej tekstu (jeśli dotyczy to przekazu słów Gospy).
2. Analizy poszczególnych zagadnień czy problematyki danego przesłania na tle całości medziugorskiego orędzia.
3. Hierarchii źródeł orędzia z Medziugorja.
4. Kontekstu danego przesłania.
5. Dotarcia do jak najbardziej oryginalnego tekstu medziugorskiego przekazu (nie wszystkie orędzia są powszechnie dostępne w języku chorwackim).
6. Korzystania z komentarzy wizjonerów czy teologów (badających ten fenomen bezpośrednio), którzy omawiają przekazywane orędzie Matki Bożej.
7. Prowadzonej analizy porównawczej orędzi pochodzących z różnych źródeł.

W interpretacji medziugorskiego przesłania trzeba też uwzględnić fakt, że najczęściej publikowano „typowe” orędzia Gospy oraz Jej odpowiedzi na zadawane przez wizjonerów pytania.

2.4. Forma literacka orędzi z Medziugorja

Należy odróżnić przekazy, będące odpowiedziami Matki Bożej na pytania wizjonerów, oraz typowe orędzia, przeznaczone dla określonej grupy osób. Wśród tej właśnie

³² Matka Boża objawiła się jako Królowa Pokoju. Ten swój tytuł podała pierwszy raz – odpowiadając na pytanie księży – 6 sierpnia 1981 r., powtórzyła zaś pod koniec sierpnia 1981 r. (*Słowa z Nieba* 64, 67; MPMM 149, 153). R. Laurentin w pracy *Czy Maryja Panna ukazuje się w Medziugorju*, na str. 263, opisuje, że Matka Boża przedstawiała się następująco: – „Jestem Błogosławioną Dziewicą Maryją” (26 czerwca 1981).

A później, 6 sierpnia, w święto Przemienienia Pańskiego dodała:

– „Jestem Królową Pokoju”.

Wreszcie, 12 października, odpowiedziała na pytanie widzjących:

– „Jestem Matką Bożą, Królową Pokoju”.

³³ Zapytana, 2 lutego 1982 r., który dzień pragnęłaby przeznaczyć na obchody święta Królowej Pokoju, Matka Boża odpowiedziała: „Chciałabym, żeby przypadło 25 czerwca. Tego dnia wierni po raz pierwszy przyszedli na wzgórze” (SzN 83, MPMM 170).

³⁴ 27 czerwca 1981 r. Maryja poprosiła o dodanie do modlitwy: siedmiu *Ojcze nasz*, siedmiu *Zdrowaś Maryjo* oraz siedmiu *Chwała Ojcu* (starej modlitwy chorwackiej), *Wierzę w Boga* (SzN 59, MPMM 143).

24 kwietnia 1982 r. Gospa jeszcze raz poprosiła o odmawianie modlitwy: siedmiu *Ojcze nasz*, siedmiu *Zdrowaś Maryjo*, siedmiu *Chwała Ojcu* oraz *Wierzę w Boga* (SzN 88, MPMM 176). Tę modlitwę nazwano później *Koronką Pokoju*.

grupy trzeba wyszczególnić przesłania kierowane poprzez Mariję najpierw do parafii, a potem do całego świata, oraz kierowane przez nią bezpośrednio do ludzi na całym świecie. Ważne jest także rozróżnienie pomiędzy orędziami corocznymi, dawanymi Mirjanie, Jakowowi i Ivance.

Na orędzie z Medziugorja składa się również treść przesłania Gospy, jedynie ogólnie sformułowana przez wizjonerów w czasie różnych spotkań i przeprowadzonych z nimi wywiadów. (Konkretne przesłania, które można przytoczyć dosłownie jako wypowiedź Maryi, przeznaczone dla określonej grupy osób – od pewnego czasu Matka Boża przekazywała przede wszystkim poprzez Mariję). Z kolei, w czasie codziennych objawień, Gospa kierowała do każdego z widzających określone treści. Wizjonerzy podawali je następnie całemu światu, jednak dokonując ich syntezy – w ogólnej formie.

Medziugorskie przekazy różnią się długością (również te, podawane poprzez widzącą Mariję). Np. orędzie z 25 października 1991³⁵ składa się tylko z dwóch zdań, a przesłanie z 25 marca 1992³⁶ – z trzynastu zdań. Można powiedzieć, że generalnie zasadniczo są krótkie, o treści jasnej i jednoznacznej, sformułowane w stylu łatwo dla każdego zrozumiałym. Według Mariji Stelzer Dugandzić:

„Forma orędzi wskazuje (...) na to, że nie usiłują one objawiać niczego nowego, ale wzywać do podjęcia w praktyce czegoś, co już jest znane: zdania, które zawierają wezwanie, nie mają wyjaśniać, tylko motywować. We wszystkich daje się odczuć pilną konieczność zastosowania ich w praktyce, mającej służyć zarówno odpowiedzi na wezwanie, jak też wewnętrznemu wzrostowi osoby i wspólnoty”³⁷.

Autorka ta, analizując formę orędzi z Medziugorja, stwierdziła:

„Wydaje się, że orędzia starają się trafić prosto do ludzkich serc, bez wielu wyjaśnień. Długość tekstów, ich język i sposób mówienia pokazują, że chodzi o zaproszenie konkretne, osobiste, o wezwanie, które domaga się konkretnej odpowiedzi”³⁸.

2. 5. Typowe orędzia Matki Bożej a Jej odpowiedzi na zadawane pytania

Od 1 marca 1984 roku, Matka Boża kierowała do wiernych orędzia o specyficznej formie literackiej. O owej formie była mowa wyżej. Zapisane słowa Gospy, wypowiedziane przez Nią do marca 1984 r., można znaleźć w różnych tekstach źródłowych. Wydaje się, że teksty te zawierają bezpośredni przekaz słów Gospy.

Przykładowo, 6 sierpnia 1981 roku Matka Boża powiedziała: „Jestem Królową Pokoju i Pojednania”³⁹. Zapis, opublikowany w *Message et pédagogie de Marie à*

³⁵ W wersji polskiej orędzie to przetłumaczone jest jako jedno zdanie, w wersji chorwackiej przesłanie z 25 października 1991 r. składa się z dwóch zdań. OKP 178; PMKM 82.

³⁶ Orędzie z 25 marca 1992 r. przetłumaczone na język polski, składa się z 12 zdań, a przesłanie w języku chorwackim – z 13 zdań. OKP 178; PMKM 85, 86.

³⁷ M. Stelzer-Dugandzić, *Die Gospa spricht mütterlich*, 38n. [tłumaczenie własne – M.A.]

³⁸ Tamże, 38.

³⁹ SzN 64.

Medjugorje, brzmi natomiast: „Je suis la Reine de la Paix”⁴⁰. Widać zatem, iż w tekście tego orędzia znajdujemy rozbieżności.

W okresie do marca 1983 roku, Gospa przekazywała orędzia, których forma literacka przypomina przesłania z lat późniejszych, powtarzane przez widzącą Mariję. 1 czerwca 1983 roku zapisano orędzie:

„Drogie dzieci! Miałam nadzieję, że świat się zacznie nawracać. Czyńcie teraz wszystko, co w waszej mocy, aby świat mógł się nawracać”⁴¹. Zauważamy, że w tym tekście brak charakterystycznego dopowiedzenia, które od marca 1984 przeważnie występuje w orędziach powtarzanych przez widzącą Mariję. Są to słowa: „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”.

W wiarygodnych źródłach orędzi z Medjugorja można także znaleźć streszczenia wypowiedzi Gospy.

W *Słowach z Nieba* czytamy:

Niedziela, 25 lipca 1982 roku

„Maryja mówi, że ci, którzy idą do piekła, to ci, którzy już tu na ziemi żyją w pewnego rodzaju piekle z powodu bardzo ciężkiego grzechu i oddzielenia od Boga. Po śmierci tylko dalej trwają w piekle. Z drugiej strony, idą do piekła, bo chcą tam iść, jest to ich pragnieniem i wyborem. Mirjana odpowiedziała Matce Najświętszej: «Jak Bóg może tak strasznie potępiać ludzi?»

Odpowiedź Maryi brzmiała:

«Popatrz, jak daleko może sięgnąć zło u ludzi, i nie powiesz wtedy, że Bóg jest bezwzględny»⁴².

W tekstach źródłowych znajdujemy także odpowiedzi Matki Bożej na pytania, zadawane przez samych wizjonerów (np. 26 czerwca – widzący pytają: „dlaczego nam się ukazujesz”) lub przez innych ludzi (październik 1981 roku). W pracy o. Svetozara Kraljevicia *Objawienia w Medjugorje. Opis. Świadectwa* znajdziemy np. relację:

„Ivika Vego, ksiądz z Mostaru, poprosił Mariję o postawienie trzech pytań Matce Bożej”⁴³.

Można przypuszczać, że wizjonerzy przekazywali jedynie streszczenie słów Gospy (przynajmniej w niektórych przypadkach), a nie Jej dosłowną wypowiedź. Streszczenie czyjejs wypowiedzi może ją nieco modyfikować, może zawierać dodatkowo interpretacje i przemyślenia. Widzący starali się oddać istotne kwestie, najpierw przedstawione Matce Bożej, później z kolei prezentowane jako odpowiedzi Maryi na zadawane Jej pytania. Zapewne, młodzi ludzie nie byli szczególnie skoncentrowani na tym,

⁴⁰ MPMM 149. Źródło pochodzenia tego orędzia: R. Laurentin, *La Vierge apparaît-Elle à Medjugorje?*

⁴¹ SzN 102. Por. MPMM 189 (Źródło pochodzenia: kronika parafialna prowadzona przez o. T. Vlasicia).

⁴² SzN 102.

⁴³ Svetozar Kraljević, *The apparitions of our Lady at Medjugorje*, 116.

aby co do litery przekazywać słowa Matki Bożej. Również pośrednictwo w przekazywaniu treści mogło wpływać zniekształcająco na sens orędzi.

Do innych przyczyn zmian treści słów Gospy w tzw. „orędziach – odpowiedziach na zadawane pytania” trzeba zaliczyć: trudności w zapamiętaniu przekazu Gospy (prawdopodobnie przy wielości zadawanych pytań⁴⁴) albo niezrozumienie postawionego problemu⁴⁵. Zniekształcenie pierwotnego tekstu przesłania Matki Bożej mogło również wystąpić w orędziach typowych, kierowanych do parafii czy świata. I znów, zmiany mogły być spowodowane trudnościami w zapamiętaniu przez wizjonerów długiego przekazu; pomyleniem własnej jego interpretacji ze słowami Matki Bożej. Jednak zasadniczo przekaz charakteryzuje dokładanie przez wizjonerów starań, aby słowa Gospy oddawać wiernie.

2. 6. Problem tzw. orędzi dodatkowych Matki Bożej

Matka Boża ukazywała się widzącym niejednokrotnie dodatkowo, w porach dniach nietypowych dla zwykłych medziugorskich objawień⁴⁶. Tak właśnie, na przykład, było w czasie spotkań grupy modlitewnej Ivana Ivankovicia na *Górze Objawień*, gdy wizjoner widział Gospę. Te dodatkowe orędzia nie są publikowane przez *Centrum Informacyjnego „Mir” Medjugorje*, nie możemy więc być pewni, czy ich treść – podawana często przez przygodnych ludzi (świadków objawienia Matki Bożej) – jest przekazem dosłownym. Niektóre z owych przesłań znajdziemy w opublikowanych zbiorach orędzi, np. *Paroles du Ciel. Messages de Marie à Medjugorie* (przekład polski: *Słowa z Nieba*). Z powodu braku pewności co do źródłowego brzmienia przekazów, trudniej będzie określić ich formy literackie. Do tego typu przesłań należą np. orędzia skierowane do Vicki oraz Ivana. Vicce Maryja powiedziała – jak czytamy w zapisie z 14 września 1981 r.: „Zostań tutaj, aby Jakov nie był sam. Bądźcie wytrwali (obydwoje) i cierpliwi. Otrzymacie nagrodę”. Przesłanie to nie ma jednak ani uroczystego początku: „Drogie dzieci”, ani zakończenia: „Dziękuję, że odpowiedzieliście na

⁴⁴ Widzący często byli zasypywani różnymi pytaniami, które mieli przekazać Gospie.

⁴⁵ Jest faktem, iż zadawane wizjonerom pytania mogły być dla nich niezrozumiałe. Siódmego października 1981 r. polecono zapytać Matkę Bożą: „Czy poza Jezusem istnieją inne osoby między Bogiem i ludźmi i jaka jest ich rola? (SzN 71). Dwudziestego trzeciego czerwca 1982 r. o. Vlasić postawił Gospie pytania za pośrednictwem Vicki m.in. o problem „wielości natur Ducha Świętego”. Dziewczyna mogła nie zrozumieć odpowiedzi Maryi. W dodatku orędzie tego dnia było obszerne. Muszą się budzić wątpliwości, czy Vicka w sposób dokładny (jako dosłowny przekaz słów Gospy) powtórzyła to, co mówiła Matka Boża (SzN 89, 90).

⁴⁶ Vicka odpowiada na pytania ojca J. Bubalo: O. Janko: „O której godzinie objawia się wam Pani?” Vicka: „(...) Na ogół między 18.00 a 18.30”. Dalej Vicka opowiada: „Kiedy pokazała nam niebo i piekło, objawiła się o innej godzinie. Koło 15.00”. Ojciec Janko pyta: „Czy były inne okazje? Vicka odpowiada: „Tak. Kiedy ukazywała się nam kilka razy w ciągu dnia. Wówczas główne objawienie było około szóstej po południu, a pozostałe w rozmaitych godzinach. Jeżeli szliśmy na Podbrdo, wtedy tam nam się ukazywała”. Vicka mówi też o objawieniach Matki Bożej innym widzącym: „Z nimi było trochę inaczej. Kiedy chodzili do szkoły, mieli objawienia o różnych godzinach. Na przykład, jeśli szli do szkoły rano, Pani przychodziła koło dziewiątej; jeśli po południu, mieli spotkanie wieczorem, o godzinie wcześniej przez nich wybranej” (J. Bubalo, *Medjugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, 183n).

moje wezwanie”⁴⁷. Wydaje się, że Słowa Gospy mają być zatem radami Matki Bożej wyłącznie dla Vicki i Jakova, udzielonymi w konkretnej sytuacji i określonym czasie.

Albo z kolei orędzie, skierowane do Ivana 5 września 1981 roku, Maryja zakończyła życzeniem oraz pozdrowieniem: „Niech Boże błogosławieństwo ci towarzyszy. Amen. Do zobaczenia”⁴⁸. Słowa Gospy zapisane we francuskim źródle, nieznacznie się różnią od zacytowanego powyższej zapisu:

„Journal d’Ivan: Je priais à la chapelle. La Gospa est arrivée pendant que je récitais le *Pater*

– Loués soient Jésus et Marie!

La Vierge se sert d’une salutation des populations pieuses de Croatie, avec probablement le désir de la raviver.

– Va dans la paix de Dieu, mon ange. Que la bénédiction de Dieu t’accompagne. Amen. Zbogom”⁴⁹.

Orędzia dodatkowe mogą przyjąć jeszcze inne formy. Przykładowo: Matka Boża przepowiadała w swoich przesłaniach przyszłość⁵⁰; udzielała odpowiedzi na pytania dotyczące kwestii dogmatycznych⁵¹; udzielała konkretnych wskazań, ważnych dla życia duchowego widzających i innych ludzi, także duchownych⁵². Dawała konkretne polecenia odnośnie spraw duszpasterskich⁵³; upominała⁵⁴; pocieszała i dodawała otuchy⁵⁵; przestrzegąca⁵⁶; modliła się z widzącymi, nie przekazując szczególnych wskazań⁵⁷, podawała informacje o życiu pozagrobowym⁵⁸ lub informowała o losie tych, co zmarli⁵⁹.

Szczególnym rodzajem przesłań dodatkowych są orędzia coroczne, przekazywane wizjonerom, nie otrzymującym już więcej objawień. Mogą one być zbliżone w formie do przesłań powtarzanych przez Mariję Pavlović⁶⁰ lub w formie opisowej – jako

⁴⁷ SzN 69. MPMM 155.

⁴⁸ SzN 68.

⁴⁹ MPMM 154.

⁵⁰ Orędzia: z października 1981 r. (SzN 75, MPMM 161n); z 6 października 1981 r. (SzN 70, MPMM 154)

⁵¹ Orędzia: z 12 października 1981 r. (SzN 71, MPMM 157n), 23 czerwca 1982 r. (SzN 90, MPMM 177n).

⁵² Orędzia: z 10 października 1981 r. (SzN 71; MPMM 157); 13 lutego 1982 r. (SzN 84; MPMM 172).

⁵³ Orędzie z 6 października 1981 r. (SzN 70; MPMM 157).

⁵⁴ Orędzie z 8 października 1981 r. (SzN 71; MPMM 157).

⁵⁵ Orędzia: z 21 października 1981 r. (SzN 72; MPMM 158n); 25 lutego 1982 r. (SzN 85; MPMM 173).

⁵⁶ Orędzia: z 29 października 1981 r. (SzN 74; MPMM 160); 21 grudnia 1981 r. (SzN 80; MPMM 167).

⁵⁷ Orędzie z 30 grudnia 1981 r. (SzN 81; MPMM 167).

⁵⁸ Orędzie z 21 lipca 1982 r. (SzN 90; MPMM 178).

⁵⁹ Orędzia: z 25 czerwca 1981 r. (SzN 57; MPMM 143).

⁶⁰ Orędzie dla Jakova Čolo z 25 grudnia 2007, strona internetowa: *Međugorje, mjesto molitve i pomirenja Kraljice Mira* (www.medjugorje.hr z 26 grudnia 2007 r.).

streszczenia wypowiedzi Matki Bożej⁶¹. Mają one często tylko wezwanie początkowe⁶²: „Drogie dzieci” – jak w orędziach przekazywanych przez Mariję Pavlović – a nie zawsze kończą się zwyczajową formułą: „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”⁶³. Niekiedy natomiast Pani stosuje obie formy: „Drogie dzieci” oraz „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”⁶⁴.

W niektórych orędziach corocznych, powitanie nie zostało ujęte jako apel, ale wplecione w tok całego zdania (Drogie dzieci, przyjmijcie moje matczyne błogosławieństwo!”⁶⁵). Z kolei, coroczne przesłanie Gospy nie zaczynało się nieraz od zwyczajowego powitania, ale od formuły „pożegnalnej”: „Drogie dzieci, dziękuję wam, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”⁶⁶. W orędziach tego typu, Matka Boża zwracała się też do wizjonerów: „Drodzy aniołowie”⁶⁷.

W grupie przekazów, o których mowa, można zauważyć, zróżnicowanie stylu wypowiedzi Maryi, w zależności od osoby odbiorcy. Różnice mogą być związane ze szczególnym i określonym posłannictwem każdego wizjonera w planach Matki Bożej albo – z wpływem osobowości widzących na przekazywane przez nich treści.

Odrębną grupę przesłań z Medjugorja stanowią tzw. orędzia Mirjany, podawane drugiego dnia każdego miesiąca. Od 2 sierpnia 1987 roku Mirjana Dragičević-Soldo – z racji tego, że ma szczególne posłannictwo modlitwy za niewierzących – modli się za nich wraz z Gospą w dodatkowych objawieniach. Od 2 stycznia 1997 roku objawienia te nie są wyłącznie prywatne i spotkanie modlitewne jest otwarte dla wiernych⁶⁸. Od pewnego czasu (ostatnio nieomal w każdym miesiącu)⁶⁹, Mirjana dzieli się treściami orędzia Matki Bożej. *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje* nie publikuje ich jednak, traktując je jako przesłania prywatne, przeznaczone wyłącznie dla Mirjany i dla towarzyszących jej podczas objawienia osób. Brzmienia tych orędzi nie możemy być pewni⁷⁰, gdyż ich treść, choć dostępna powszechnie, oficjalnie nie jest potwierdzona

⁶¹ Orędzie dla Ivanki Ivanković-Elez z 25 czerwca 1996 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶² Na zakończenie regularnych ukazywań się Mirjanie Dragičević, Ivance Ivanković i Jakowowi Čolo, Matka Boża zwróciła się do Mirjany: „Mirjano...” (chorw. „Mirjana...”), do Ivanki: „Drogie moje dziecko...” (chor. „Drago moje djete...”), natomiast do Jakova: „Drogie dziecko!” (chorw. „Drago djete!”) (strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶³ Orędzie dla Jakova Čolo z 25 grudnia 2006 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶⁴ Orędzie dla Jakova Čolo z 25 grudnia 2007 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶⁵ Orędzie dla Ivanki Ivanković-Elez z 25 czerwca 2007 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶⁶ Chorw. „Draga djeco hvala vam što ste se odazvali mom pozivu”. Orędzie dla Ivanki Ivanković-Elez z 25 czerwca 2006 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶⁷ Chorw. „Dragi anđeli”. Orędzie dla Ivanki Ivanković-Elez z 25 czerwca 2001 r., strona internetowa: www.medjugorje.hr, *m. cyt.*

⁶⁸ R. Caniato, V. Sansonetti, *Maryja, Jutrzenka Trzeciego Tysiąclecia. Medjugorje – dwadzieścia dwa lata (1981-2003)*, 41.

⁶⁹ Tak było przynajmniej do roku 2008.

⁷⁰ Wystarczająco dla badań teologicznych; wobec wymagań, jakie stawia teologia, aby móc poprawnie analizować tekst orędzi.

przez Mirjanę. Forma orędzi wydaje się być podobna do przesłań, które Mirjana otrzymuje 18 marca każdego roku.

2. 7. Forma literacka orędzi przekazywanych przez Mariję Pavlović

Orędzia powtarzane przez Mariję Pavlović, kierowane najpierw do parafii, potem do świata, należą do podstawowych przesłań Matki Bożej. Wynika to z faktu przeznaczenia ich dla szerokiego kręgu odbiorców, czyli dla wszystkich ludzi na świecie, w odróżnieniu od innych przekazów podanych węższej, określonej grupie (na przykład: modlitewnej grupie Ivana). Orędzia te mają zatem specyficzną formę literacką. Z racji tego, że w przekazie uczestniczy tu pośrednik – widząca: Marija Pavlović – nie mogą być długie, gdyż nie zostałyby dokładnie przez nią zapamiętane. Matka Boża zwraca się do wiernych nieco podobnie, jak się to czyni w oficjalnych pismach: adresując słowa do konkretnych osób. W Medziugorju, Gospa używa określonej formuły: „Drogie dzieci!”. Nadaje to wypowiedzi uroczysty i oficjalny charakter, a zarazem (w odróżnieniu jednak od oficjalnych pism) wprowadza atmosferę bliskości, serdeczności. Pisma urzędowe posługują się tonem sformalizowanym, który świadczy o dużym dystansie między składającym petycję a tym, do kogo jest ona kierowana. Natomiast oficjalne wezwanie Matki Bożej: „Drogie dzieci”, powtarzane w medziugorskich orędziach, ma ton ciepły i życzliwy. Świadczy on o tym, że Gospie zależy na bliskiej, osobowej, intymnej relacji z każdym człowiekiem⁷¹. Z kolei, zakończenie orędzia Maryi: „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”, jest poniekąd zaskakujące. Matki rzadko dziękują w podobny sposób swoim dzieciom, uważając raczej, że to im dzieci winny okazać należną cześć i posłuszeństwo. Orędzia Gospy podawane są w stylu prostym i zrozumiałym dla wszystkich⁷².

Jeśli w Medziugorju istotnie objawia się Maryja – a Ta jest prorokiem głoszącym słowo pochodzące od Boga⁷³ – należałoby, poszukując właściwego gatunku literackiego dla medziugorskich orędzi, wskazać na przepowiednie (prorocstwo)⁷⁴. Prorocstwo przybierało różne formy: groźby, upomnienia, karcenia, lamentacji, hymnu, pieśni pokutnej, wyznania grzechów, przypowieści ludowej czy też snu wieszczego⁷⁵. Porównanie formy literackiej przesłań Medziugorja z formą tekstów biblijnych pozwala zauważyć istnienie między nimi pewnego podobieństwa. Ścisłej mówiąc, w Starym Testamencie można go szukać w gatunku literackim, który określono jako *Wypowiedzi*, a bliżej – jako *Wypowiedzi powszednie*. Należą do nich: *Pozdrowienia i pożegnania, Błogosławieństwa i przekleństwa, Życzenia, Prośby, Pochwały, Nagany i wyrzuty* lub też *Zachęty*⁷⁶. Łatwo dostrzec, że – bez wątpienia –

⁷¹ M. Stellzer-Dugandzić, *Die Gospa spricht mütterlich*, 39, 40.

⁷² Tamże, 38.

⁷³ E. Neidhart, *Medjugorje und die Lehre der Kirche über Maria*, 38, 39.

⁷⁴ M. Biernacki, M. Pawlus, *Słownik gatunków literackich*, 130n.

⁷⁵ Tamże, 131.

⁷⁶ J. St. Synowiec, *Gatunki literackie w Starym Testamencie*, 123n, 132n, 134n, 223.

Maryja w każdej swojej krótkiej wypowiedzi zachęca, czegoś sobie życzy, prosi, wyrzuca swoim dzieciom popełnione zło, błogosławi je sama lub też przynosi im swojego Syna, który udziela błogosławieństwa.

Analizując problem formy literackiej medziugorskich orędzi należałoby postawić pytanie: czy nie byłoby tu stosowniejsze mówić o gatunku mowy⁷⁷ przesłań z Medziugorja, zamiast o ich gatunku literackim? Wypowiedzi Matki Bożej z pewnością nie służą przecież celom artystycznym, czyli takim, jakie stawia sobie literatura piękna... Autor pracy *Proroctwa chrześcijańskie jako gatunek mowy na tle innych gatunków profetycznych*, Piotr Kładoczny zalicza wypowiedzi Matki Bożej⁷⁸ do prorocत्व, traktując je jako gatunek mowy, nie zaś jako gatunek literacki⁷⁹. Problem jest otwarty, gdyż bibliści, powołujący się na wypowiedzi proroków, zaliczają je do gatunków literackich, a nie gatunków mowy⁸⁰. Tymczasem należy zauważyć, że mowy proroków biblijnych miały przede wszystkim wzywać na nawrócenia. Chociaż trzeba też przyznać, iż wiele z nich cechują duże walory literackie⁸¹ – to jednak wiadomo, iż prorocy nie wytyczali sobie celów artystycznych, typowych dla literatury pięknej. Warto podkreślić, że określenie „gatunki mowy” odnosi się do wypowiedzi o charakterze użytkowym, a nie literackim. Określenie to pochodzi od Michała Bachtina i pojawiło się w naukach filologicznych dopiero około połowy XX wieku⁸². Natomiast terminy: rodzaj i gatunek literacki – funkcjonują już w tekstach starożytnych. Dlatego też nie o gatunkach mowy, lecz właśnie o gatunkach literackich w Biblii⁸³ piszą Ojcowie Soboru Watykańskiego II w Konstytucji *Dei verbum*, idąc za wskazaniem encykliki Piusa XII *Divino afflante Spiritu*⁸⁴.

⁷⁷ „Gatunki mowy (ros. zanry mowy) – najmniejsze dające się wyróżnić jednostki żywej mowy, budujące komunikacyjne uniwersum: repliki dialogu, pytania, odpowiedzi, polemiki, spory, listy. Dzięki gatunkom mowy, zarówno występującym osobno (tak zwane prymarne gatunki mowy), jak włączanym do powieści (tak zwane wtórne gatunki mowy), istnieje nieprzerwana ciągłość między literaturą a komunikacją potoczną. Gatunki mowy to „pasy transmisyjne od historii społeczeństwa do historii języka” i do historii literatury. Według Bachtina, gatunki mowy, jako «znormatywizowane formy wypowiedzi» określają ogólne warunki i ramy komunikacji i z tego powodu przypominają koncepcję archetypów, tyle że zastosowaną do socjolingwistyki” (A. Burzyńska, M. P. Markowski, *Teorie literatury w XX wieku. Podręcznik*, 159).

⁷⁸ Autorowi chodzi o objawienia prywatne Matki Bożej.

⁷⁹ P. Kładoczny, *Proroctwa chrześcijańskie jako gatunek mowy, na tle innych gatunków profetycznych*, 194n.

⁸⁰ J. St. Synowiec, *Gatunki literackie w Starym Testamencie*, 123-228.

⁸¹ P. Ricoeur, *Wartownik nieuchronnego*, w: A. Lacoque, P. Ricoeur, *Mysleć biblijnie*, 223 – 247.

⁸² A. Burzyńska, M. P. Markowski, *Teorie literatury w XX wieku. Podręcznik*, 159.

⁸³ Synowiec podaje, że: „Wyrażeniem «gatunki literackie» tłumaczymy łacińskie wyrażenie «genera litteraria» [użyte w Konst. *Dei Verbum* – przyp. M.A.], które dosłownie należałoby tłumaczyć «rodzaje literackie» ale w tym wypadku zostało użyte w znaczeniu, jakie w języku polskim przysługuje wyrażeniu «gatunki literackie»” (J. St. Synowiec, *Gatunki literackie w Starym Testamencie*, 13).

⁸⁴ DV 11n; Pius XII, Encyklika *Divino afflante Spiritu*, 30 września 1943: *Enchiridion biblicum* 557-562.

2. 8. Problem interpretacji na tle całości orędzia oraz jego kontekstu

Interpretacja treści orędzia z Medjugorja musi uwzględniać kontekst danego przesłania, a także jego wymowę na tle całości medjugorskiego przekazu⁸⁵. Szczególnie ważne jest to wtedy, kiedy chciałoby się zarzucić temu przekazowi błędy teologiczne. Przykładem, który wskazuje wagę kontekstu danego orędzia, stanowi przesłanie z 1 marca 1982 roku. Matka Boża tego dnia powiedziała: „Lepiej jest zawiesić spotkania modlitwne i medytacyjne z powodu władz. Zaczynicie się znowu spotykać później, kiedy będzie to możliwe”⁸⁶. Interpretacja tych słów, wyrwanych z kontekstu, może być następująca: oto Maryja wzywała, aby – w przypadku jakichś trudności czy prześladowań – rozwiązywać grupy modlitwne. Tymczasem w źródle, z którego pochodzi to orędzie czytamy, że: „Władze komunistyczne zaostrzają prześladowania. Teraz oprócz innych metod zabraniają spotkań grup modlitwnych i przesłuchują ich członków”. Matka Boża, mając zatem na uwadze tę opisywaną sytuację, dała poprzez widzących konkretną wskazówkę dotyczącą tego trudnego momentu; nie dokonywała zaś uogólnień, odnoszących się do przyjęcia lini postępowania w obliczu prześladowań czy zagrożeń.

Dorota Rafalska w swojej pracy *Medjugorje: prawda czy fałsz?* często pomija bliższy i dalszy kontekst analizowanych orędzi i nie uwzględnia ich całościowego charakteru⁸⁷. Autorka, rozpatrując np. orędzie z 13 września 1981 r., napisała:

⁸⁵ To dotyczy zresztą interpretacji różnych tekstów – także i Pisma Świętego.

⁸⁶ SzN 86 ; MPMM 173.

⁸⁷ O innych rodzajach błędów D. Rafalskiej pisze A. Seul, odnosząc się do publikacji internetowej A. Samotnik, ks. M. Arkuszyńskiego *Wybrane rodzaje błędów w publikacji Doroty Rafalskiej*. www.medjugorje.org.pl (data dostępu: 19 lipca 2008). Autorzy, analizując opublikowany w formie książki doktorat D. Rafalskiej, najpierw wskazali na te błędy, które są związane z eklezjalnym charakterem teologii jako dyscypliny *sui generis*. Zauważyli oni, że D. Rafalska – jako teolog – przekracza swoje kompetencje i wchodzi w kompetencje Kościoła. W omówieniu doboru literatury, Samotnik i Arkuszyński stwierdzili, że D. Rafalska opiera się na wypowiedziach autorów, którym brak zakorzenienia eklezjalnego. W dużym też stopniu owa praca doktorska, która aspiruje do naukowego obiektywizmu, wykorzystuje wypowiedzi dziennikarskie, popularne i publicystyczne (por. bibliografia: literatura przedmiotu – str. 313-323), pomijając natomiast liczne opracowania naukowe teologów i przedstawicieli medycyny. Ponadto, D. Rafalska w sposób niedostateczny korzysta z materiałów źródłowych, dostępnych w języku chorwackim. Autorka bezkrytycznie przyjmuje ze źródeł pośrednich (obcojęzycznych tłumaczeń wydanych także przez oficyny antykatolickie) rozmaite wypowiedzi Gospy, których autentyczności nie potwierdzają ani wizjonerzy, ani *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje*. Kolejnym błędem, o którym piszą autorzy opracowania internetowego, jest nienaukowe traktowanie przesłań z Medjugorja. Polega ono na tym, że w swojej książce D. Rafalska cytuje w sposób wybiórczy te orędzia, których fragmenty (wyrwane z kontekstu) „potwierdzają” przyjętą odgórnie tezę o nieautentyczności objawień. Książka D. Rafalskiej zawiera ponadto wiele błędów logicznych, zarówno w interpretacji orędzi, jak również w odniesieniach się do literatury przedmiotu. Samotnik i Arkuszyński wskazali, że D. Rafalska dokonuje zabiegów manipulacyjnych próbując „udowodnić” założoną przez siebie tezę o sprzeczności medjugorskiego przesłania z teologią katolicką i nauczaniem Kościoła. Teologicznie wątpliwe sądy D. Rafalskiej biorą się stąd, że autorka zupełnie nie uwzględnia rozwoju myśli teologicznej. Zatrzymuje się na teologii Trydentu, natomiast nie bierze pod uwagę dokumentów Soboru Watykańskiego II. Ignoruje je nawet tam, gdzie ich uwzględnienie jest konieczne (np. w rozumieniu pojęcia zbawienia czy przynależności do Kościoła). D. Rafalska pomija również prace współczesnych mariologów (np. kard. Leo Scheffczyka piszącego – w kontekście orędzia z Fatimy – o wartości modlitw i ofiar podejmowanych przez ludzi); nauczanie Papieża Jana Pawła II (np. papieskie katechezy dotyczące *Credo*). O braku obiektywizmu D. Rafalskiej świadczą także, wskazane przez

„należy uznać, iż zamieszczony w orędziach z Medjugorje obraz Boga odbiega od Jego wizerunku zawartego w nauce Kościoła. Wskazują na to następujące problemy: (...) sugestia, iż Jezus (druga Osoba Trójcy Świętej) jest Ojcem (pierwszą Osobą Trójcy Świętej)”⁸⁸.

Wcześniej w swojej pracy autorka stwierdziła:

„Druga interpretacja omawianego zdania odnosiłaby się natomiast do tej prawdy wiary katolickiej, której treścią jest tajemnica Trójcy Świętej (...). Odnośnie zaś do Osób Ojca i Syna święty Kościół Rzymski naucza, iż «Ojciec nie jest Synem[...],[a] Syn nie jest Ojcem», co właśnie sugerowałoby wspomniane wyżej orędzie zinterpretowane w omawiany tu sposób”⁸⁹.

Orędzie to w całości brzmi⁹⁰:

„Najświętsza Maryja Panna ukazuje się z wizerunkiem Jezusa po tym, jak paru kleryków przystąpiło do spowiedzi: «Oto wasz Ojciec, aniele mój. Idźcie w pokoju Bożym, anioły moje»”⁹¹.

Źródła, w których znajdujemy tekst cytowanego orędzia, podają ważny szczegół, pominięty jednak przez D. Rafalską, a mianowicie: przekaz orędzia wiąże się z obecnością kleryków w czasie objawienia się Matki Bożej. W seminariach duchownych bardzo często używa się słowa „ojciec”, w odniesieniu nie tylko do Boga Ojca (też ojca ziemskiego): tak określa się tam ojców duchownych, a w przypadku zakonników – każdego kapłana. I dopiero taki kontekst przytoczonego orędzia czyni je zrozumiałym. Jeżeli kapłani – zakonnicy uobecniają Jezusa i są nazywani ojcami, tym bardziej sam Jezus może być również tak nazwany⁹².

Samotnik i Arkuszyńskiego, błędy rzeczowe. Do błędów należą przeinaczenia danych, dotyczących sprawowania w Medjugorju wieczornej liturgii Eucharystii, czy fałszywe informacje odnośnie miejsc modlitwy pielgrzymów: góry Križevac i wzgórze Objawień (Podbrdo). Każdy, kto kiedykolwiek uczestniczył w wieczornej Mszy św. w Medjugorju, odprawił Drogę Krzyżową, idąc na Križevac, i odmawiał różaniec na Podbrdo, jest świadom tego, iż opis faktów, prezentowany w książce, która ma nosić charakter pracy naukowej, różni się z prawdą. Por. www.medjugorje.org.pl oraz www.medugorje.pl (z dnia 18 sierpnia 2006).

⁸⁸ D. Rafalska, *Medjugorje: prawda czy fałsz?*, 161.

⁸⁹ Tamże, 160.

⁹⁰ SzN 69.

⁹¹ Orędzie to nie jest potwierdzone przez *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje*, ale znajduje się w *Messages and Teachings of Mary at Medjugorje* i pochodzi od A. Castella, M. Ljubićia (1986 r). Możemy zauważyć różnicę we wprowadzeniu do tego orędzia: „Ivan’s diary: «The students In the seminary prayed the rosary after they had gone to Confession. The Virgin came near the image of Jesus and said (...)»”.

⁹² Zarzuty, uczynione temu orędziu przez Rafalską, są bezpodstawne. W przypisie do tekstu tego przesłania przypomniano, że określenia *Ojciec* w odniesieniu do Chrystusa używali mistycy. W *Litanii do Najświętszego Imienia Jezus* modlimy się słowami: „Jezu, Ojcze na wieki – zmiłuj się nad nami!” „Jezu, Ojcze ubogich – zmiłuj się nad nami!” Trzeba jeszcze dodać, że możliwość pomieszania – i to przez Maryję – Osób Boskich: Ojca i Syna (a to właśnie sugeruje D. Rafalska) jest mało prawdopodobna, także i dlatego, że nie było tu w ogóle mowy o Bogu w Trójcy Świętej. Trzeba dodać też, że nie tylko o Jezusie mówimy (czasami) *Ojciec*. Niekiedy nazywamy tak Ducha Świętego, np. w znanym hymnie śpiewamy: „Przyjdz, **Ojcze ubogich**, Dawco darów drogich, / Przyjdz, Światłości sumień”.

Ważne jest także to, aby interpretować orędzia z Medjugorja na tle całości przekazu. D. Rafalska, w interpretacjach opublikowanych w książce *Medjugorje: prawda czy fałsz?* nie uwzględniła owej zasady. W swojej pracy napisała: „Fakt, że domniemana Matka Boża odmawia modlitwę «Ojcze nasz», pozwala stwierdzić, iż przypisuje Ona sobie winy za grzechy osobiste (...). To zaś oznacza, że badane «objawienia» nie są zgodne z regułą wiary, co uniemożliwia pozytywną weryfikację tych zjawisk»⁹³.

Można znaleźć konkretne orędzia, które pokazują, że Matka Boża modli się za grzechy innych, nie zaś za swoje. Dnia 8 grudnia 1981 Matka Boża powiedziała:

„Mój ukochany Synu, błagam Cię, zechciej przebaczyć światu ciężkie grzechy, którymi Cię obraża”⁹⁴.

Podobną myśl odnajdziemy w orędziu z 9 grudnia 1981.

⁹³ D. Rafalska, *Medjugorje: prawda czy fałsz?*, 113. Autorka postawiła objawieniu zarzut, sądząc, że Maryja przypisuje sobie winę za grzechy osobiste, skoro odmawia z widzącymi modlitwę *Ojcze nasz*. Modlitwa ta ma bowiem wezwanie: „Odpuść nam nasze winy”. Tymczasem modlitwy *Ojcze nasz* uczył Apostołów sam Jezus. Prawdopodobnie niejedyn raz On również wypowiadał te słowa. Pedagogia Jego nauczania polegała na tym, aby uczniowie zapamiętali słowa *Modlitwy*, zwanej od wieków *Pańską*. Odmawianie przez Maryję wraz z widzącymi *Ojcze nasz* nie oznacza, że wszystkie treści zawarte w jej słowach odnoszą się do Matki Bożej osobiście. Z wypowiedzi widzących wynika, że Gospa modlitwę inicjuje i kontynuuje. Maryja wyraźnie chce, aby widzący zaczęli się modlić. **Wezwanie do modlitwy jest podstawowym orędziem z Medjugorja**. Psychologicznie rzecz biorąc, wiadomo, że modlitwą wspólną osiągnie się lepszy skutek, niż mnożeniem słów, wezwaniami: „módl się”, bez własnego udziału. Maryja, jako Matka, mobilizuje swoje dzieci do modlitwy właśnie przez to, że się z nimi modli sama. Chrześcijanie niejednokrotnie pokutują za czyjeś grzechy, wypowiadając w modlitwie słowa: „Odpuść nam nasze winy”, mimo że konkretnych grzechów (za które pokutują) nie popełnili. Można przytoczyć różne fragmenty biblijne, opowiadające, jak to prorocy wstawiali się za innymi, nie popełniwszy grzechów, za które przeprasali Boga. Prorok Jeremiasz modlił się: „Leżeć musimy w hańbie i wstyd nas okrywa, bo zgrzeszyliśmy wobec Pana, Boga naszego, my i przodkowie nasi (...)” (Jr 3, 25). Podobnym przykładem może być również Mojżesz, który modlił się tak: „Jeśli darzysz mnie życzliwością, Panie, [to proszę], niech pójdzie Pan pośród nas. Jest to wprawdzie lud o twardym karku, ale przebaczysz nasze winy i nasze grzechy (...)” (Wj 34, 9). Jest to modlitwa wypowiedziana w czasie odnowienia Przymierza, po dokonaniu się grzechu bałwochwalstwa, kiedy lud uczynił sobie cielca ze złota. Mojżesz, w czasie, gdy ów grzech się dokonywał, przebywał na górze i rozmawiał z Panem. Potem zszedł z dwiema tablicami Świadcstwa, które jednak – dowiedziawszy się, co się stało – potłukł u podnóża góry. Mojżesz w modlitwie używa zaimka „my”, bo utożsamia się z ludem. Nie oznacza to jednak, że z ludem tym łączy go grzech. Podobnie, w Medjugorju, Maryja utożsamia się ze swoimi dziećmi, a jednocześnie wstawia się za nimi, bo dzieci te są grzesznikami. My sami zresztą słowami: „Módl się za nami, grzesznymi” o taką właśnie modlitwę Matkę Bożą prosimy. Można także powołać się tu na inne objawienia (np. ukazywania się Matki Bożej w Lourdes), uznane przez Kościół. R. Laurentin, który badał fakty objawień z Lourdes (był poproszony przez biskupa Theas o napisanie opracowania *Teologia Lourdes*, z okazji Międzynarodowego Kongresu Mariologicznego w Rzymie w 1954 r. [R. Laurentin, *Współczesne objawienia Naświętszej Maryi Panny*, 14, 15]) i napisał tak :

„Z drugiej strony, nie jest także wykluczone, że i Dziewica mogła odmawiać tę modlitwę [*Ojcze nasz* - przyp. M.A.] w Lourdes . Dawni świadkowie masowo również potwierdzają, że «Ona (Dziewica) nie poruszała wargami odmawiając różaniec». Estrade (jedyne) mówi (1878), że Dziewica odmawiała tymczasem *Gloria*. Nie precyzuje on jednakże niczego, jeśli chodzi o *Ojcze nasz*: ani pozytywne, ani negatywne” (SMNOM 144).

⁹⁴ SzN 79. W MPMM na s. 166 czytamy: „En ce jour de la Fête de l’Immaculée Conception, la Gospa était grave; elle s’agenouilla, les bras étendus en priant: – *Mon Fils bien-aimé, je te supplie de bien vouloir pardonner au monde les péchés graves par lesquels il t’offense*”. Pochodzenie orędzia: A.Castella, M. Ljubić, *Medjugorje, dernière invitation à la prière et à la conversion*, 53.

Środa, 9 grudnia 1981 r.:

„Podczas naszej modlitwy odezwała się Gospa: «Och! Synu mój, Jezu, przebacz te grzechy, jest ich tak wiele» (...).”⁹⁵

31 grudnia 1981 roku Gospa przekazała m.in. słowa:

„(...) Każdego dnia proszę mojego Syna, aby przebaczył grzechy świata”⁹⁶

W żadnym z wiarygodnych źródeł orędzi z Medjugorje nie znalazło się przesłanie, w którym padłoby stwierdzenie, że Matka Boża modli się, przepraszając Boga za swoje własne grzechy. Fakt odmawiania *Ojciec nasz* przez Maryję nie pozwala wyciągnąć wniosku, że Gospa w modli przesłań, które obalają tę tezę. Cały przykład niezrozumienia sensu orędzia potwierdza oczywiście twierdzenie, że interpretacji przesłania Królowej Pokoju można dokonywać tylko na tle całości tego przekazu.

2. 9. Hierarchia źródeł orędzia z Medjugorja

Chcąc analizować medjugorskie orędzie, należy najpierw ustalić hierarchię jego źródeł. Najbardziej właściwe byłoby sięganie do tekstów oryginalnych, zapisanych w języku chorwackim oraz potwierdzonych przez samych wizjonerów. Takie wymogi spełniają teksty orędzi publikowanych przez *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje*. *Centrum* to opublikowało i zamieściło na swojej stronie internetowej przesłania różnego rodzaju. Są tu, między nimi, tzw. „orędzia czwartkowe”. Gospa przekazywała je parafii Medjugorje od 1 marca 1984 roku. Tekst podawany był zwykle przez widzącą Mariję Pavlović⁹⁷. Do przesłań wiarygodnych, zapisanych w języku chorwackim i potwierdzonych przez widzających, należą także orędzia comiesięczne, dawane Kościołowi każdego 25. dnia miesiąca. Matka Boża przekazuje – do chwili obecnej⁹⁸ – Mariji Pavlović⁹⁹.

Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje publikuje także orędzia roczne, dawane widzającym, którzy nie mają już regularnych objawień¹⁰⁰. Przekazywane są one przez Mirjanę w czasie jej corocznych objawień Matki Bożej, tj. 18 marca każdego roku.

⁹⁵ SzN 80. W MPMM na s. 166 można znaleźć: „Pendant que nous disions nos prières, la Sainte Vierge intervint: – *Oh! mon Fils Jésus, pardonne ces péchés, il y en a tellement! (...)*”. Pochodzenie: *Chronique paroissiale, rédigée par Fr Tomislav Vlasić, à partir d’août 1981, 37; Diaires de Vicka (DdV2)*.

⁹⁶ SzN 81; W MPMM czytamy na s. 166 „Chaque jour, je prie mon Fils de pardonner les péchés du monde”. Pochodzenie: *Chronique paroissiale, rédigée par Fr Tomislav Vlasić, à partir d’août 1981, 42; R. Laurentin, Medjugorje. Récit et message des apparitions, 126*.

⁹⁷ Strona internetowa: www.medjugorje.hr, m. cyt.; SzN, 151

⁹⁸ Czyli – do września 2008 (kiedy powstał niniejszy rozdział).

⁹⁹ Strona internetowa: www.medjugorje.hr, m. cyt.; SzN 188.

¹⁰⁰ Mirjana zakończyła swoje regularne objawienia 25 grudnia 1982 r., Ivanka – 7 maja 1985 r., Jakov – 12 września 1998 r. Matka Boża objawia się Mirjanie corocznie, 18 marca (niektórzy twierdzą, że wiąże się to z datą urodzin Mirjany. Mirjana uważa jednak, że wybór tej daty ma inne znaczenie). Ivance Gospa objawia się corocznie 25 czerwca, Jakovowi – 25 grudnia.

Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje podaje treść przesłań corocznych dla Mirjan, poczynając od orędzia z 1995 roku¹⁰¹.

Treść orędzi przekazywana jest przez Iwanę w czasie jej corocznych objawień, tj. 25 czerwca każdego roku. *Centrum* podaje ich treść, poczynając od orędzia z 1995 roku¹⁰². Coroczne orędzia otrzymuje od Maryi również Jakov, 25 grudnia każdego roku (od 1998 roku)¹⁰³.

Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje nie zamieściło przekazów wcześniejszych niż z 1 marca 1984 r., prawdopodobnie z uwagi na niepewną ich treść. Podało ono natomiast syntezę całego orędzia¹⁰⁴, sprzed 1984 r., dokonaną przez o. dr. Ljudevita Rupčića¹⁰⁵.

¹⁰¹ *Centrum* opublikowało także treść orędzia, przekazywanego Mirjanie w czasie jej ostatniego, regularnego objawienia, tj. 25 grudnia 1982 r.

¹⁰² *Centrum* zamieściło też treść orędzia dla Iwanki – w dniu jej ostatniego, regularnego objawienia, tj. 7 maja 1985 r.

¹⁰³ *Centrum* opublikowało treść orędzia dla Jakova – w dniu jego ostatniego, regularnego objawienia, tj. 12 września 1998 r.

¹⁰⁴ Na stronie internetowej www.medjugorje.hr napisano:

„Według jednolitego świadectwa wizjonerów, Matka Boża w czasie objawień dawała im konkretne przesłania, aby je przekazywali innym ludziom. Chociaż orędzi było wiele, można je jednak sprowadzić do pięciu «podstawowych» ponieważ pozostałe nawiązują właśnie do owych pięciu najważniejszych wezwań”. Według o. dr. Ljudevita Rupčića Matka Boża wzywała:

– do pokoju:

Już trzeciego dnia Pani przekazała pierwsze swoje przesłanie. Zawarło się ono w słowach: „Pokój, pokój, pokój i tylko pokój”. Gospa dwa razy powtórzyła: „Pokój musi zapanować pomiędzy człowiekiem i Bogiem, a także między ludźmi”. Marija widziała za postacią mówiącej Matki Bożej krzyż – widoczny znak tego, że wszelki pokój pochodzić może tylko od Boga. Chrystus Jezus jest bowiem naszym pokojem, „On, który obie części [ludzkości] uczynił jednością, bo zburzył rozdzielający je mur” (Ef 2,14). Takiego pokoju „świat dać nie może” (J 14,27). Chrystus powiedział swoim Apostołom, że to oni przekażą światu Boży pokój (Mt 10,11n.), tak żeby wszyscy ludzie stali się dziećmi pokoju (Łk 10,6). Również Matka Boża, Królowa Apostołów wyraźnie przedstawia się w Međjugorju jako Królowa Pokoju. Maryja pragnie przekazać światu – dążącemu do konfrontacji i posługującemu się środkami zniszczenia – orędzie pokoju. Ona wie, że pokój stanowi największe dobro dla człowieka. L. Rupčić, podkreślił, że Gospa – pośród innych wezwań – najmocniej akcentuje wartość pokoju.

– do wiary:

Drugie przesłanie Matki Bożej dotyczy wiary. Już czwartego, piątego i szóstego dnia objawień, – a także później, Gospa podkreśla znaczenie wiary. To zrozumiałe – bez wiary nie można bowiem osiągnąć pokoju. W wierze człowiek jest zdolny przyjąć Słowo Boże, które w Chrystusie stało się naszym pokojem (Ef 2,14). W Chrystusie staliśmy się nowymi ludźmi i uczestnikami Bożej natury (1 P 1,4; Ef 2,18). Dzięki Chrystusowi pokój może zaistnieć: między Bogiem a człowiekiem, pomiędzy ludźmi.

Nikt równie dobrze, jak Maryja, nie zna wartości wiary, tak potrzebnej współczesnemu człowiekowi. Dlatego Gospa akcentuje jej znaczenie przy każdej okazji i zobowiązuje wizjonerów, żeby to Jej przesłanie przekazywali innym. Wiara – podkreśla L. Rupčić – ma fundamentalne znaczenie w hierarchii wartości także dla zbawienia i celów ludzkich.

– do nawrócenia:

Maryja w Međjugorju wzywa też do nawrócenia. Zwraca Ona uwagę na słabnącą wiarę lub też jej zanik we współczesnym świecie. Prawdziwe nawrócenie ma prowadzić człowieka do „oczyszczenia

Jednak zapisy poszczególnych przekazów Matki Bożej znajdziemy w opracowaniach: René Laurentin i René Lejeune *Message et pédagogie de Marie à Medjugorje* oraz Cyrille Aubyneau *Paroles du Ciel. Messages de Marie à Medjugorje*¹⁰⁶. Inne zestawienie wszystkich orędzi z Medjugorja znajdziemy także w książce: *Words from Heaven. Messages of Our Lady from Medjugorje*¹⁰⁷. Należy podkreślić, że opublikowane w tych pracach¹⁰⁸ treści nie są potwierdzone przez Centrum oraz przez samych widzących. Podane w tych książkach orędzia Matki Bożej¹⁰⁹ nie zawsze muszą być wiernym przekazem słów Gospy, ich wiarygodności nie możemy ufać tak, jak przesłaniami podanym przez Centrum Informacyjne „Mir” Međugorje.

Jako ważne teksty źródłowe¹¹⁰ przekazu z Medjugorja można traktować też następujące prace: *Na izvorima Međugorja*¹¹¹, autorstwa Darii Škuncy Klanach; *The appa-*

serca” (Jr 4,14). Bez radykalnej przemiany serca i nawrócenia nie ma pokoju. Dlatego Maryja stale żąda częściej spowiedzi. Żądanie to dotyczy wszystkich ludzi bez różnicy, ponieważ nie ma wśród nas bezgrzesznych: „Wszyscy zboczyli z drogi, zarazem się zepsuli” (Rz 3,11-12).

– do modlitwy:

Pani – poczynając od piątego dnia objawień – prawie codziennie poleca także modlitwę. Wymaga Ona od wszystkich ludzi, żeby się bezustannie modlili, tak jak żądał tego Chrystus (Mk 9,29; Mt 9,38; Łk 11,5-13). Modlitwa wzbudza albo utwierdza w człowieku wiarę, bez której nie można budować właściwych relacji między: Bogiem a człowiekiem, między ludźmi.

- do postu

Już od szóstego dnia objawień Matka Boża często zaleca post, a ten jest pomocny wierze. Post pomaga człowiekowi panować nad samym sobą, czyli stawać się wolnym, oddawać siebie Bogu i bliżniemu. Post wspomaga człowieka tak, by jego oddanie wierze było szczere i pewne. Pomaga on w wyzwoleniu się z wszelkiego rodzaju uzależnień, przede wszystkim od grzechów. Post pomaga też człowiekowi w przezwyciężaniu tęsknoty za takimi uciechami, które łatwo doprowadzają do beztróskiego używania dóbr doczesnych.

Dzięki postowi – jak widać – może się wielorako urzeczywistnić miłość wobec biednych i nieszczęśliwych. W ten sposób odnawia się oblicze świata, szczególnie dzisiaj zagrożonego ogromnymi różnicami pomiędzy bogatymi i biednymi. (Por. www.medjugorje.hr).

¹⁰⁵ Doktor bibliistyki, tłumacz Pisma Świętego na język chorwacki. Wykładowca egzegezy Nowego Testamentu w Wyższym Seminarium Franciszkańskim w Sarajewie oraz na Wydziale Teologii w Zagrzebiu. Przez wiele lat był członkiem Komisji Teologicznej przy Konferencji Episkopatu byłej Jugosławii. Opublikował wiele książek, opracowań i artykułów w języku chorwackim, niemieckim, włoskim, francuskim i angielskim, w tym cztery książki na temat Medjugorja. Długi czas mieszkał w Medjugorju i śledził wydarzenia objawień bezpośrednio.

¹⁰⁶ Przekład polski: *Słowa z Nieba. Wszystkie orędzia z Medjugorja*.

¹⁰⁷ Książka ta jest wydana przez Saint James Publishing. (Dysponuję dziewiątym wydaniem tej książki z 1990 r.). Zawiera ona przekaz orędzia podawanego przez Marijanę Vasilij bądź Jelenę Vasilij (które twierdziły, że prowadziły rozmowy wewnętrzne z Matką Bożą, bądź też miały wizje wewnętrzne). Jest to jednak inny fenomen (traktowany jako dar lokucji) niż objawienia z Medjugorja.

¹⁰⁸ Prace te wydane zostały wydane w językach francuskim albo angielskim.

¹⁰⁹ Będące tłumaczeniem orędzi Matki Bożej z języka chorwackiego.

¹¹⁰ Chodzi o teksty dostępne publicznie.

¹¹¹ Przekład polski: *U źródeł Medjugorja*, wydany przez Wydawnictwo Zakonu Pijarów w 2002 r. Praca ta jest niezwykle cenna, gdyż autorka zapisała dostępne dla niej nagrania rozmów, które prowadzili duszpasterze z widzzącymi w pierwszych dniach objawień z Medjugorja.

*ritions of Our Lady at Međugorje*¹¹², której autorem jest Svetozar Kraljević; oraz *Tisuću susreta s Gospom u Medjugorju. O svojim iskustvima govori vidjelica Vicka*¹¹³ Janka Bubalo. Prace te były pisane w pierwszych latach objawień (lub oparte na materiale źródłowym z owego czasu). Autorzy posługiwali się językiem chorwackim. Znali osobiście widzących z Medziugorja i przeprowadzali z nimi wywiady. Nadto, poznali dogłębnie wydarzenia dotyczące samych objawień. Autorzy tych prac odwołują się zatem bezpośrednio do wypowiedzi Matki Bożej. Tak powstałe relacje o faktach mają większą wiarygodność, a ich zapisy – większą wartość dla badań naukowych, niż to, co zawierają później powstałe prace o objawieniach z Medziugorja, z uwagi na bliższy czasowo i dokładniejszy zapis orędzia Matki Bożej.

2. 10. Interpretacja orędzia, z uwzględnieniem komentarzy wizjonerów i teologów

W interpretacji przekazów z Medziugorja należy także uwzględnić stosowne ich komentarze, które zostały podane przez wizjonerów. Jeżeli mieli oni bowiem wątpliwości, uściślali znaczenie słów Matki Bożej, zadając jej bardziej szczegółowe pytania. Także inne osoby czasami prosiły widzących o bardziej szczegółowe wyjaśnienia niektórych problemów. Przykładem mogą tu być tzw. „orędzia ekumeniczne”, które nie tylko spowodowały powstanie wielu pytań i niepewności, ale czasem też wywoływały zarzuty o błędy teologiczne. Szczegółowe wyjaśnienia, odnoszące się do tzw. „orędzi ekumenicznych”, znajdziemy w pracy: H. Joyeux, R. Laurentin *Etudes médicales et scientifiques sur les apparitions de Medjugorje* (przekład polski *Studia medyczne i naukowe nad objawieniami w Medjugorje*). Laurentin podaje treść orędzia w języku francuskim:

„En Dieu, il n’y a pas de division ni de religion. C’est vous dans le monde qui avez créé les divisions. Le seul Médiateur est Jésus-Christ. Il y a des divisions, parce que les croyants se sont séparés les uns des autres. Ne faites point acception de personne”.

«W Bogu nie ma podziału, ani religii. To właśnie wyście w świecie stworzyli podziały. Jedynym pośrednikiem jest Jezus Chrystus. Są podziały w świecie, ponieważ wierzący oddzielili się jedni od drugich (...)»¹¹⁴.

Tymczasem w *Słowach z Nieba*¹¹⁵ można znaleźć tekst orędzia, które miałyby być podane pierwszego października 1981 roku:

„Na pytanie – Czy wszystkie religie są dobre?

«Wyznawcy wszystkich religii są równi przed Bogiem. Bóg panuje nad każdą religią jak władca nad swym królestwem. Nie wszystkie religie na świecie są takie same,

¹¹² Wydana w Chicago, w 1984 r. przez Franciscan Herald Press. Dysponuję wydaniem tej pracy, wznowionym przez Centrum Informacyjne „Mir” w 2005 r., oraz wydaniem skryptowym, tłumaczonym z języka francuskiego przez M. Balewiczową.

¹¹³ Przekład polski (z języka francuskiego): *Medziugorje. Tysiąc spotkań z Matką Bożą*, wydany przez Wydawnictwo Zakonu Pijarów (wyd. trzecie, 1993 r.)

¹¹⁴ EMSAM 155 (SMNOM 146)

¹¹⁵ SzN 70.

gdyż ludzie nie podporządkowują się przykazaniom Bożym w taki sam sposób. Odzrucają je i oczerniają ».

Czy wszystkie kościoły są takie same?

«W niektórych ludzie bardziej modlą się do Boga, w innych mniej. To zależy od księży, którzy prowadzą modlitwy, to zależy także od wpływu, jaki mają»¹¹⁶.

Rozbieżności w treści tzw. „orędzi ekumenicznych” pokazują, że przytaczane ich brzmienie budzi wątpliwości, a bez pewności – nie można stwierdzić jednoznacznie ich wymowy. R. Laurentin uważa, że wersja tego orędzia „Bóg kieruje wszystkimi wyznaniem, podobnie jak król swymi poddanymi przy pomocy pośredników, wybranych spośród ministrów”, nie była wcale ustalona¹¹⁷. To nie wobec objawiającej się Matki Bożej należy kierować zarzuty o takie czy inne błędy, skoro nie wiadomo nawet, jak dosłownie owe „ekumeniczne orędzia” brzmiały¹¹⁸. Tu z pomocą przychodzą właśnie wizjonerzy, dokonując interpretacji słów Gospy.

Mirjana uściśliła: „Powiedz temu księdzu, powiedz wszystkim, że to wy jesteście podzieleni na ziemi. Muzułmanie i prawosławni, z tego samego tytułu, co katolicy, są równi przed moim Synem i przede Mną; wszyscy jesteście moimi dziećmi. Oczywiście, wszystkie religie nie są sobie równe, ale wszyscy ludzie są równi przed Bogiem, jak mówi św. Paweł. Nie wystarczy należeć do Kościoła katolickiego, aby zostać zbawionym, trzeba szanować Boże przykazania i postępować zgodnie ze swym sumieniem. Ci, którzy nie są katolikami, niemniej w tym samym stopniu są stworzeniami uczynionymi na obraz Boga i przeznaczonymi do tego, by pewnego dnia powrócić do domu Ojca. Zbawienie jest dane każdemu bez wyjątku (...). Tylko sam Bóg w swej niezmiernie sprawiedliwości określa stopień odpowiedzialności i wydaje osąd”¹¹⁹.

¹¹⁶ Podobną wersję tego orędzia, też podaną 1 października 1981 r. znajdziemy także w pracy: MPMM. Na stronie 156 można przeczytać w tej pracy:

„Questions écrites posées aux voyants: – Toutes les religions sont-elles bonnes?

– «Toutes les religions sont pareilles devant Dieu. Dieu règne sur elles comme le souverain dans royaume. Dans le monde, toutes les religions ne sont pas les mêmes, car les gens ne se soumettent pas aux commandements de Dieu. Ils les rejettent et les dénigrent ».

– Toutes les églises sont-elles les mêmes?

– « Dans certaines, on prie Dieu davantage, dans d'autres moins.

Cela dépend aussi du pouvoir qu'ils ont »”.

¹¹⁷ EMSAM 155 (SMNOM 146).

¹¹⁸ D. Rafalska w swojej pracy *Medjugorje: prawda czy fałsz?* napisała: „Istnienie nierówności między religiami zależy również «od władzy, którą każdy ksiądz nosi w sobie»”(cytat ze strony 182).

Przytoczone przez autorkę orędzie pochodziło z tendencyjnego artykułu *Les inquiétudes de l'Église pour Medjugorje* zamieszczonego w *Famille Chrétienne* 14 XI 1997 r. Nie można przypisywać Matce Bożej słów, których nie potwierdzili widzący, nie opublikowanych w jakichkolwiek wiarygodnych źródłach. (Por. M. Arkuszyński, *O objawieniach w Medjugorju. W kontekście błędów pracy Doroty. Rafalskiej: „Medjugorje: prawda czy fałsz?”*, 238n.

¹¹⁹ SzN 116.

R. Laurentin przytacza też inne wypowiedzi wizjonerów powtarzających słowa Maryi:

„Fakt, że należycie do takiej czy innej religii, nie jest bez znaczenia. Duch Święty nie jest obecny w równym stopniu w każdym Kościele”.

Albo:

„Widzisz, że wszystkie objawienia pojawiają się w Kościele katolickim, a to powinno ci dużo powiedzieć”¹²⁰.

Natomiast przeciwnicy prawdziwości ukazywań się Matki Bożej uważają, że medziugorskie orędzia: „prezentują nową naukę potwierdzającą współczesne teorie indyferentyzmu religijnego”¹²¹, albo twierdzą, iż przesłania te: „akcentują równość wszystkich religii i ich wyznawców, co można interpretować w sposób niezgodny z nauką Kościoła katolickiego”¹²². Te i inne tendencyjne wypowiedzi zupełnie – jak wiadać – nie uwzględniają faktu, że Matce Bożej przypisano słowa, niepotwierdzone przez żadne wiarygodne źródła orędzi z Medziugorja.

Z kolei, osoby znające teksty źródłowe, przyznają iż tzw. „orędzia ekumeniczne” nie zawierają błędów. Taką ocenę potwierdził np. Frane Franić, arcybiskup ze Splitu, przewodniczący Komisji Doktrynalnej Episkopatu byłej Jugosławii. Stwierdził on:

„Matka Boża powiedziała wizjonerom: «Wszystkie wiary są dobre, gdyż w każdej religii ludzie mogą zostać zbawieni, jeżeli żyją w zgodzie z sumieniem» (...) W tych słowach, bez względu na to, ile zawierają nadprzyrodzoneści, dostrzegam potwierdzenie Soboru Watykańskiego II i to właśnie w tych punktach, które na Soborze i do dziś spotyka w Kościele najwięcej kontestacji szczególnie ze strony tak zwanych ekstremalnych pravicowców”¹²³.

Aby poprawnie interpretować orędzia z Medziugorja, trzeba uwzględnić różne wypowiedzi wizjonerów. Komentarze widzących, które wyjaśniają kontekst orędzi Gospy, przybliżają nam bowiem ich sens, natomiast wyrwanie treści przesłań z kontekstu prowadzi do błędnych odczytań.

3. Problematyka przekazu z Medziugorja

Przedstawię teraz zestawienie problemów poruszanych w przesłaniach z Medziugorja¹²⁴:

¹²⁰ EMSAM 155n (SMNOM 146)

¹²¹ D. Rafalska, *Medjugorje: prawda czy fałsz?*, 187, zob. odpowiedź na ten zarzut: M. Arkuszyński, dz. cyt., 238n.

¹²² D. Rafalska, *Medjugorje: prawda czy fałsz?*, 188, zob. odpowiedź na ten zarzut: M. Arkuszyński, dz. cyt., 238n.

¹²³ M. Dugandžić, *Medjugorje w Kościele*, 103.

¹²⁴ W tym celu posłużę się własną pracą: *O objawieniach z Medziugorja*, dz. cyt., 174-178. Orędzia pochodzą z następujących źródeł: *Orędzia Królowej Pokoju* (OKP), *Orędzia Matki Bożej z Medziugorja Królowej Pokoju* (OMKP), *Poruke međugorske Kraljice Mira* (PMKM), *Poruke Kraljice Mira* (PKM),

1. Gospa ukazała się jako Błogosławiona Dziewica Maryja – orędzie 26 czerwca 1981 r.

2. Matka Boża objawiła się jako Królowa Pokoju (używając tytułu: Królowa Pokoju i Pojednania). Przykładowe orędzia: 6 sierpnia 1981 r., 2 lutego 1982 r., 29 sierpnia 1982 r., 25 lipca 1990.

3. Matka Boża stwierdzała, że prowadzi nas do Boga. Jest bardzo dużo orędzi ukazujących tę ideę, rozmaicie ją formułujących: „by każdy zdecydował się na Boga” (25 maja 1987 r.); „umieszczenie Boga na pierwszym miejscu” (25 listopada 2000 r.); „będę mogła ofiarować każdego z was Bogu” (25 listopada 1987 r.); „wzywam was do pełnego nawrócenia do Boga” (25 stycznia 1988).

Maryja prowadziła do pogłębienia wiary w Trójcę Świętą. Wskazywała na Boga, naszego Ojca (24 czerwca 1983 r., 25 grudnia 1986 r., 25 lutego 1988 r., 2 lutego 1990 r.); Stworzyciela (25 sierpnia 1988 r.); Ducha Świętego (np. 3 czerwca 1983 r., 21 października 1983 r., 25 maja 1998 r.), Jezusa (np. 17 maja 1984 r., 5 czerwca 1986 r., 25 listopada 1993 r., 25 czerwca 1998 r.). Matka Boża odmawiała z wizjonerami: *Chwała Ojcu*, oddając cześć Trójcy Świętej.

4. Przedstawiła się jako Matka Jezusa i nasza Matka – wszystkie orędzia podane przez Mariję i bardzo wiele innych zaczynają się od wezwania: „Drogie dzieci”. W orędziach mówiła o swoim Synu Jezusie np. 22 marca 1984 r. albo 5 kwietnia 1984 r.

5. Gospa ukazała się także jako Matka Kościoła (31 października 1985 r.).

- broniła Kościoła (25 czerwca 1985 r.),

- wyrażała szczególną więź z Kościołem hierarchicznym (8 listopada 1981 r., 2 marca 1982 r.),

- Maryja przedstawiła kwestie ekumeniczne, formułując problematykę odnoszenia się chrześcijan do innych religii – w sposób zbieżny z nauczaniem Soboru Watykańskiego II (1 października 1981 r., 1984-1985 – Mirjana),

- Matka Boża wzywała do pracy w Kościele (31 października 1985 r., 25 lutego 1993 r.),

- prowadziła wiernych do odkrywania chrześcijańskiego powołania (25 listopada 1997 r.),

- pouczała, aby przyjmować autorytet Kościoła (orędzie podane w 1986 roku, orędzie z lipca 1981 r.).

6. Jest Pośredniczką między Bogiem a nami (1 sierpnia 1985 r., 17 lipca 1986 r., 17 maja 1984 r.).

7. Mówiła często o planach Bożych, ale także naszym w tych planach udziale. Pokazywała, że Ona ma swój plan (czyli bierze udział aktywny w planach Bożych) (25 stycznia 1987 r., 12 lipca 1984 r., 27 września 1984 r.).

Słowa z Nieba (SzN) (francuski oryginał: Cyrille Aubyneau, *Paroles du Ciel, messages de Marie à Medjugorje*), R. Laurentin, R. Lejeune, *Message et pédagogie de Marie à Medjugorje*, www.medjugorje.hr. *Medjugorje, mjesto molitve i pomirenja, Kraljice Mira*.

8. Ma swój plan ratowania człowieka.

- Kontynuuje objawienia fatimskie (25 sierpnia 1991 r.),
- wybrała konkretnych ludzi (wizjonerów) i parafię do realizacji tego planu (21 marca 1985 r.),
- prosiła o modlitwę w Jej intencjach (25 kwietnia 1994 r., 25 września 1994 r., 25 października 2000 r., 25 listopada 2004 r.).

9. Przychodzi z nieba i wskazuje na rzeczy ostateczne człowieka (niebo, czyściec, piekło).

- Ukazała wizjonerom, jako realnie istniejące, rzeczywistości: niebo, czyściec, piekło;
- wskazała na szczególne powołanie każdego człowieka do nieba (27 listopada 1986 r.);
- mówiła też o cierpieniu dusz w czyścicu (10 stycznia 1983 r. oraz 1983 r.);
- ostrzegała nas przed piekłem (25 lipca 1982 r.).

10. Maryja prowadzi „Szkołę”, w której naucza, poruszając w szczególny sposób następujące kwestie:

- nawrócenie (25 stycznia 1988 r., 25 lutego 1996 r., 25 marca 1996 r., 25 kwietnia 1996 r., 25 listopada 2002 r., 25 lutego 2004 r., 25 sierpnia 2004 r.);

- modlitwa (20 września 1981 r., 13 lutego 1982 r., 21 czerwca 1984 r., 20 października 1984., 30 maja 1985 r., 16 listopada 1988 r. i wiele innych orędzi). Maryja chce, aby nasze życie było modlitwą (25 listopada 1992 r.); uczy nas modlitwy sercem (25 marca 1999 r., 25 września 1990 r.), chce, abyśmy adorowali Najświętszy Sakrament (15 marca 1984 r., 25 września 1995 r.), prosi o czytanie Pisma świętego (14 lutego 1985 r., 25 sierpnia 1993 r., 25 sierpnia 1996 r., 25 stycznia 1999 r.); zachęca nas, abyśmy się modlili do Ducha Świętego (2 czerwca 1984 r., 9 czerwca 1984 r., 11 kwietnia 1985 r., 25 maja 2000 r.); pragnie, abyśmy odmawiali różaniec (18 marca 1985 r., 25 czerwca 1985 r., 25 stycznia 1991 r.), ale chce też, aby ta modlitwa płynęła z serca (daje do zrozumienia, że lepiej odmówić jedno *Ojcze nasz*, ale z serca, niż bezmyślnie powtarzać wiele razy *Ojcze nasz* czy *Zdrowaś Maryjo*). Pragnie, abyśmy dużo czasu poświęcili modlitwie (dając wskazania co do czasu modlitwy, np. 3 godz. dziennie; w jednym orędziu zwracała uwagę, że 4 godziny dziennie to zaledwie szósta część doby, choć mówiła także o jakimś minimum modlitwy, uważając za nie np. odmówienie *Koronki Pokoju*); Maryja nie chciała jednak, abyśmy modląc się „patrzyli na zegarek”, czyli – sformalizowali modlitwę (a do tego może prowadzić dokładne mierzenie jej czasu),

- post (20 września 1981 r., 16 listopada 1981 r., 21 lipca 1982 r., 4 września 1986 r., 25 marca 1998 r.),

- pokuta (8 sierpnia 1981 r.),

- Matka Boża prowadzi nas ku wierze, nadziei (8 sierpnia 1981 r., 10 listopada 1981 r., 16 listopada 1981 r.),

- prowadzi wiernych do miłości Boga i człowieka, także wzywa do otwierania się na miłość Boga i Jej jako Matki Bożej (19 grudnia 1985 r., 6 czerwca 1985 r., 21 sierpnia

1986 r., 25 listopada 1992 r., 25 stycznia 1993 r., 25 kwietnia 1995 r., 25 października 1995 r., 25 listopada 1995 r. 25 października 1996 r.); uczy ofiarowania się Bogu (25 maja 1988 r.); pragnie, abyśmy oddali się Sercu Bożemu i Jej Niepokalanemu Sercu (25 września 2003, 25 maja 2004 r.); uczyła nas miłości chrześcijańskiej, miłości nieprzyjaciół (7 listopada 1985 r., 25 maja 1988r.);

- Maryja podkreślała znaczenie sakramentów św., szczególnie Eucharystii, w życiu chrześcijańskim. Maryja uczyła swoich wiernych, aby przygotowywali się do Mszy św. (stąd, w sanktuarium przed i po Mszy św. odmawia się różaniec), a także odprawiali długie dziękczynienie po Mszy św. Pewnego razu powiedziała widzącym, że ważniejsze jest, aby uczestniczyli oni we Mszy św. niż w Jej objawieniu. Specjalne orędzia o Mszy św. skierowała: 11 stycznia 1982 r., 7 marca 1985 r., 16 maja 1985 r., 3 kwietnia 1986 r., 25 stycznia 1998 r. (o adoracjach Eucharystycznych poza Mszą św. była tu mowa wyżej),

- Gospa wzywała wiernych do spowiedzi św. (mówiła czasem też o innych sakramentach świętych: 8 sierpnia 1981 r., 6 sierpnia 1982 r., 25 lipca 1982 r., 1 października 1982 r., 25 listopada 1998 r.). Dała nawet szczegółowe wskazania: comiesięcznej spowiedzi (członkowie niektórych grup prowadzonych przez Matkę Bożą przystępowali do spowiedzi co tydzień);

- uczyła nas właściwej hierarchii wartości, zwracając uwagę na sprawy Boże i Królestwo Boże (17 kwietnia 1986 r., 27 listopada 1986., 25 kwietnia 2000 r., 25 maja 2002 r.);

- wskazywała zagrożenia współczesnego człowieka (13 lutego 1986 r., 25 lutego 1992 r., 25 marca 1992 r., 25 marca 1996 r.);

- uczyła nas pogłębiania tego, co nam przekazuje w orędziach (25 marca 1992 r., 25 maja 1994 r., 25 kwietnia 2004 r.);

- wskazywała na Mękę Pańską, Krzyż Jezusa, Jego cierpienie, Jego rany (2 listopada 1981 r., 26 września 1983 r., 15 października 1983 r., 29 marca 1984 r., 12 września 1985 r., 25 marca 1997 r.);

- uczyła nas tolerancji i poszanowania innych (13 października 1984 r., 1987 r. – bez dokładnej daty);

- odkrywa przed nami wartość rodziny, zaleca, aby wspólnie w nich się modlono, aby w „sercu” rodzin był Jezus (25 stycznia 1992 r., 14 lutego 1985 r., 25 sierpnia 1995 r., 25 października 2004 r.);

- zwracała uwagę na wartość grup modlitewnych (11 kwietnia 1982, 25 września 2000 r.);

- prowadziła wiernych do świętości (10 lipca 1986 r., 24 lipca 1986 r., 9 października 1986 r., 25 kwietnia 1988 r., 25 kwietnia 1994 r., 25 sierpnia 2001 r.);

- wskazywała na zagrożenia ze strony szatana (orędzia dla Mirjany sprzed 26 grudnia 1982 r., 11 sierpnia 1984 r., 27 grudnia 1984 r., 24 stycznia 1985 r., 7 lutego 1985 r., 25 grudnia 1992 r., 25 stycznia 1998 r.);

- zwracała uwagę na popełniane zło (14 lutego 1982 r., 21 lutego 1982r., 11 sierpnia 1982 r., 21 kwietnia 1983 r.);
- opowiadała kolejnym widzącym o swoim życiu (kiedyś zostanie to przekazane do publicznej wiadomości)¹²⁵;
- przekazywała widzącym tajemnice;
- dziękowała za odpowiedź na Jej wezwanie (słowa podziękowania od pewnego czasu pojawiają się w każdym orędziu); dziękowała za ofiary i wyrzeczenia (25 czerwca 1984 r. 26 września 1985 r., 28 listopada 1985 r., 25 czerwca 1990 r.);
- uczyła swoje dzieci, aby dziękowały Bogu (25 września 1989 r.);
- uczyła odkrywania Boga w przyrodzie i stworzeniach (25 maja 1989 r., 25 października 1995 r., 25 lipca 1998 r.);
- ze względu na to, iż szczególnym orędziem w „Szkole Matki” jest pokój – uczyła swoje dzieci miłości przebaczącej, przyjmowania pokoju Jezusa oraz modlitwy o pokój (25 grudnia 1995 r., 25 stycznia 1996 r., 25 stycznia 2003 r., 25 lutego 2003 r.).

Należy zastanowić się nad zagadnieniem: czy można ustalić, które z przesłań Matki Bożej z Medziugorja jest najważniejsze?

Odpowiedź wspomogą pytania pomocnicze:

1. Czy istnieje orędzie, w którym Matka Boża sama wskazałaby wiernym, które Jej przesłanie jest najistotniejsze?
2. Które z przesłań najczęściej się powtarza (to, być może, mogłoby sugerować rangę owego przesłania)?
3. Czy sam tytuł objawiającej się w Medziugorju Matki Bożej nie sugeruje Jej najważniejszego przesłania?¹²⁶

Ad 1.

W orędziu z 25.02.1996 Maryja powiedziała:

„Drogie dzieci!

Dziś wzywam was do nawrócenia. To jest najważniejsze orędzie, które wam tutaj dałam. Drogie dzieci, pragnę, aby każdy z was niósł moje orędzia. Wzywam was, drogie dzieci, abyście żyli orędziami, które wam przekazywałam przez te lata. Ten czas jest czasem łaski. Szczególnie teraz, kiedy Kościół wzywa was do modlitwy i nawrócenia, i Ja was wzywam, drogie dzieci, abyście żyli moimi orędziami, które wam dałam przez ten czas, od kiedy się wam tutaj ukazuję. Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”.

¹²⁵ Jakowowi opowiadała swój życiorys do kwietnia 1983 r., Ivance – do 22 maja 1983 r., Mariji – do 17 lipca 1983 r., Vicce – do 10 kwietnia 1985 r.

¹²⁶ Problematyką „pokoju” w szczególnie sposób zajmę się w następnym rozdziale.

W języku chorwackim brzmi ono:

25. veljače 1996¹²⁷.

„Draga djeco! **Danas vas pozivam na obraćenje. To je najvažnija poruka** koju sam ovdje dala. Dječice, želim da svaki od vas bude nositelj mojih poruka. Pozivam vas, dječice, da živite poruke koje sam vam davala kroz ove godine. Ovo vrijeme je vrijeme milosti. Posebice sada kad vas i Crkva poziva na molitvu i obraćenje. I ja vas, dječice, pozivam da živite moje poruke koje sam vam dala kroz ovo vrijeme otkad se ovdje ukazujem. Hvala vam što ste se odazvali mom pozivu!”

Orędzie z 2 maja 1982 roku brzmi:

„Przysłałam po raz ostatni wezwać świat do nawrócenia. Potem już nie będę ukazywać się na ziemi”¹²⁸.

To orędzie nie jest potwierdzone przez *Centrum Informacyjne „Mir” Medjugorje*, bo zostało podane w 1982 roku. W pracy R. Laurentina, R. Lejeuna *Message et pédagogie de Marie à Medjugorje* znajdujemy po datą 2 maja 1982 roku następujące przesłanie:

„Je suis venue appeler le monde à la conversion pour la dernière fois. Ensuite je n'apparaîtrai plus sur la terre”¹²⁹.

Zbieżność przekazu świadczy o tym, że Gospa mogła skierować takie czy podobne (zachowujące powyższy sens) przesłanie o nawróceniu. Czy jednak jest to rzeczywiście najważniejsze medjugorskie przesłanie? Może naszą uwagę zwraca raczej specyficzna forma literacka przytoczonego tu tekstu? Wydaje się, że przesłanie o nawróceniu jest bardzo ważne w przekazie z Medjugorja, ale podkreślenie przez Gospe: „jest to najważniejsze przesłanie“ to stanowi kwestię specyficznej formy literackiej.

Matka Boża mówiła bowiem także:

25 kwietnia 1996 roku:

„Drogie dzieci!

Dzisiaj wzywam was, aby **modlitwa była na pierwszym miejscu** w waszych rodzinach. Drogie dzieci, **kiedy Bóg zajmuje pierwsze miejsce**, wtedy i wy sami będziecie szukać woli Boga we wszystkim, co robicie. W ten sposób wasze codzienne nawrócenie stanie się łatwiejsze”¹³⁰.

¹²⁷ Strona internetowa *Centrum Informacyjnego „Mir”*, www.medjugorje.hr (*Svetište Kraljice Mirra*, 01.05.2007 r.)

¹²⁸ SzN 88

¹²⁹ Źródło cytatu: R. Laurentin, *Medjugorje. Récit et message des apparitions*, 1986.

¹³⁰ OKP 205; „Draga djeco! Danas vas ponovno pozivam, da u svojim obiteljima **stavite molitvu na prvo mjesto**. Dječice, **kad je Bog na prvome mjestu**, onda ćete u svemu što činite, tražiti volju Božju. Tako će vam vaše svakidašnje obraćenje postati lakše. Dječice, s poniznošću tražite što u vašem srcu nije u redu, i onda ćete shvatiti što treba činiti. Obraćenje će vam biti svakidašnja zadaća, koju ćete s radošću obavljati. Dječice, s vama sam i sve vas blagoslivljem i pozivam, da molitvom i osobnim obraćenjem postanete mojim svjedocima! Hvala vam što ste se odazvali mom pozivu!” (PMKM 107).

Maryja powiedziała też 25 sierpnia 1998 roku:

„(...) kochane dzieci, módlcie się, módlcie się, módlcie się, **dopóki wasze życie nie stanie się modlitwą**”¹³¹.

2 października 1986 roku:

„(...) teraz **jest czas modlitwy, teraz nie ma dla mnie nic ważniejszego, teraz dla mnie nie ma ważniejszej osoby niż Bóg**”¹³².

25 września 1987 roku:

„I dzisiaj pragnę was wszystkich wezwać do modlitwy: **niech modlitwa będzie dla was życiem**”¹³³.

Znajdujemy więc potwierdzenie tezy, że użyte tu sformułowania: „najważniejszy”, „na pierwszym miejscu”, w przesłaniach z Medziugorja nie oznaczają, iż coś ma być istotnie ważniejsze, natomiast zwykle stanowią pokreślenie dużej rangi, znaczenia. Mamy tu więc do czynienia ze specyficznym sposobem wyrażania treści przez objawiającą się Gospe, czyli – ze szczególną formą literacką orędzi z Medziugorja.

Ad 2.

W poszukiwaniu najczęściej przekazywanego w Medziugorju orędzia Matki Bożej powstaje pewien problem. Nieomal w każdym orędziu użyte są zwroty: „Drogie dzieci” albo „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie”. Zwroty te mogą w sposób pośredni decydować o treści przesłania. Wskazują one bowiem na to, że Gospa traktuje widzących oraz wszystkich innych ludzi jak swoje dzieci; Maryja ukazuje się zatem najpierw jako Matka¹³⁴. Warto zauważyć, że Gospa przedstawia się też jako Matka Kościoła. Sformułowania: „Drogie dzieci” albo „Dziękuję, że odpowiedzieliście na moje wezwanie” w sposób pośredni ukazują rodzaj relacji między dziećmi a Matką. Maryi zależy na nas; wchodzi więc najwyraźniej w grę relacja miłości. W orędziach Matka daje swym dzieciom wolność wyboru. Gospa nie zniewala zatem nikogo, do niczego nie przymusza. Jednak trzeba zauważyć, że w medziugorskich orędziach, szczególnie często (czasami po kilka razy w jednym orędziu) używa Ona słów: „modlitwa” czy też „modlić się”. Czy można więc mówić, że dla Maryi w Medziugorju najważniejsze staje się wezwanie do modlitwy (akcentowane bardziej niż wezwanie do nawrócenia lub do miłości), dlatego tylko, że występuje w tekstach częściej? Odpowiedź przecząca oparta jest na fakcie: oto Matka Boża, w przesłaniu z 25 lutego 1996 r., wyróżnia wobec wizjonerów następujący

¹³¹ OKP 219; “Draga djeco! Danas vas pozivam da mi se preko molitve još više približite. Dječice, ja sam vaša majka, volim vas i želim da se svatko od vas spasi te bude sa mnom u raj. Zato, dječice, molite, molite, **molite dok vaš život ne postane molitva**. Hvala vam što ste se odazvali mom pozivu” (PMKM 118).

¹³² OKP 142; „(...) sad je vrijeme molitve, sad mi ništa ostalo nije važno, sad mi nije važna nijedna osoba osim Boga (...)” (PMKM 53).

¹³³ OKP 153; „(...) I danas vas sve želim pozvati na molitvu: neka vam molitva bude život (...)” (PMKM 61).

¹³⁴ E. Neidhart, *Medjugorje und die Lehre der Kirche über Maria*, 142n.

apel: „Wzywam was do nawrócenia. **To jest najważniejsze orędzie**, które wam tutaj dałam”¹³⁵. Poza wszystkim, nie da się porównywać ze sobą pod względem ważności pojęć: modlitwa, miłość czy nawrócenie. Przypomnijmy – dla lepszego oglądu całej kwestii – że w innym czasie Gospa wzywała też do tego, aby na pierwszym miejscu zawsze stawiać Boga... Widać wyraźnie, że nie sposób zestawzić ze sobą Osób Boskich oraz środka duchowego rozwoju, jakim jest modlitwa czy post.

Uwzględnwszy jeszcze formę literacką orędzi z Medziugorja, którą można by porównywać z formą literacką tekstów biblijnych, trzeba zwrócić uwagę na „nielogiczność” języka biblijnego, powstałego w specyficznej kulturze semickiej, zupełnie odmiennej od kultury Zachodniej, w której kształtowały się języki precyzyjne i „logiczne”. Być może Gospa przemawiała w języku podobnym do języka biblijnego – pozornie „nielogicznym”¹³⁶.

Podsumowując, zwróćmy uwagę na następujące zagadnienia:

1. Syntezy orędzia można dokonywać w sposób rozmaity. Ma na to wpływ – między innymi – obfitość treści przekazu z Medziugorja. W następnym rozdziale zostanie dokonana próba syntetycznego ujęcia całości medziugorskiego orędzia w aspekcie kształtowania modelu życia chrześcijańskiego.

2. Teologiczne badanie przesłań Matki Bożej wymaga uwzględnienia hierarchii źródeł orędzi Gospy, złożoności przekazu, a także oddzielenia podstawowego fenomenu objawień od zjawisk dodatkowych, które towarzyszą ukazywaniom się Matki Bożej.

3. W ustaleniu gatunku literackiego (w kontekście prorocत्व znanych w literaturze biblijnej) czy gatunku mowy (w kontekście wypowiedzi użytkowych) orędzi z Medziugorja konieczne jest wyodrębnienie podstawowego orędzia Matki Bożej, przekazywanego światu, spośród Jej przesłań dodatkowych.

4. Problematyka zagadnień, poruszanych w orędziach Gospy, jest bogata; istnieje wyraźna zbieżność treści całego medziugorskiego przesłania z istotnymi problemami dotyczącymi wiary katolickiej, które są przedmiotem namysłu i troski Kościoła katolickiego.

5. Trudno jest wybrać jedno najważniejsze zagadnienie, o jakim mówiła Matka Boża widzącym w Medziugorju. Należałoby raczej wyodrębnić z całości Jej orędzia szereg najistotniejszych treści.

¹³⁵ OKP 204.

¹³⁶ Należy też zwrócić uwagę na specyfikę języka chorwackiego (podobnie zresztą, jak to jest w innych językach, używanych w krajach śródziemnomorskich), mniej precyzyjnego, niż języki używane na Północy Europy (M. Arkuszyński, *O objawieniach w Medziugorju, w kontekście błędów pracy Dorothy Rafalskiej „Medjugorje: prawda czy fałsz?”*, 339).